

1/1968

1
-- Arhiva Comitetului Executiv --
al C. C. al P. C. R.
Nr. 2, 6. I. 1968

STENOGRAMA

convorbirilor ce au avut loc în
zilele de 3-4 ian. 1968 la Belje -
R.S.F.I., între tov. N. Ceaușescu
și tov. I. B. Tito.

S T E N O G R A M A

convorbirilor ce au avut loc în zilele de 3 - 4 ianuarie 1968 la Belje - R.S.F.I., între tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului de Stat al R.S. România, și tovarășul Iosip Broz Titò, președintele R.S.F.I., președintele U.C.I.

La convorbiri au luat parte:

- din partea română, tovarășii Ion Gheorghe Maurer, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent al CC al PCR, președintele Consiliului de Miniștri, Paul Niculescu-Mizil, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al CC al PCR, Andrei Păcuraru, membru al CC al PCR, șef de secție la CC al PCR, Vasile Sandru, adjunct al ministrului afacerilor Externe, și Aurel Mălnășen, ambasadorul Republicii Socialiste România în Iugoslavia;

- din partea iugoslavă, tovarășii Edvard Kardelj, membru al Prezidiului CC al UCI, membru al Consiliului Federației, Mika Spiliak, membru al Prezidiului CC al UCI, președintele Vecei Executive Federale, Mialko Todorovici, secretar al Comitetului Executiv al CC al UCI, membru al Consiliului Federației, Vladimir Bakarici, membru al Prezidiului CC al UCI, președintele CC al Uniunii Comuniștilor din Croația, membru al Consiliului Federației, Kocca Popovici, membru al Prezidiului CC al UCI, membru al Consiliului Federației, Iakov Blajevici, președintele Skupștinei Croației, membru al Prezidiului CC al UCI, Vladimir Popovici, membru al Prezidiului CC al UCI, membru al Consiliului Federației, Mirko Tepavaț, președintele Comitetului regional al U.C. din Serbia pentru Voivodina, Liubo S. Babici, consilier al secretarului de stat pentru afaceri externe, și Iakșsa Petrici, ambasadorul R.S.F. Iugoslavia în România.

Belje - 3 ianuarie 1968

Convorbirile au început la orele 11,00

Tov. Iosip Broz Tito:

Permiteți-mi, dragi tovarăși, înainte de toate să urez, în numele colegilor mei, în numele conducerii noastre de partid și de stat, bun venit oaspeților noștri dragi din România. Vreau să spun că vom asculta cu mare interes pe tovarășii români, să ne arate ce mai este nou. Noi vom arăta, de asemenea, părerile noastre. Să ne spuneți, însă, ce vă interesează, ce

ați fi de acord să discutăm. Eu aş propune să vă dăm dv. mai întâi cuvîntul. Aceasta pentru a nu mai discuta cine să vorbească mai întâi.

Tov. Ion Gheorghe Maurer :

Cu noi se întîmplă întotdeauna așa : cînd sîntem gazde, ni se spune : voi trebuie să vorbiți mai întâi, pentru că sînteți gazde; cînd sîntem oaspeți, ni se spune : voi sînteți oaspeți și trebuie să începeți.

Tov. Iosip Broz Tito :

Intotdeauna trebuie să dăm prioritate oaspeților. Avem în vedere că deja sînteți obișnuiți cu o asemenea manieră de a începe discuțiile.

Tov. Nicolae Ceaușescu :

Aș dori, din partea delegației, a conducerii de partid și de stat să transmitem tovarășului Tito și celorlalți tovarăși din conducerea de partid și de stat un salut călduros.

Sîntem de acord să începem noi cu salutul și să ascultăm pe gazde despre problemele pe care le au.

Înainte de asta cred că ar fi bine să vedem ce cerc de probleme să discutăm și cu ce să începem.

Tov. Iosip Broz Tito :

Orice propuneri, orice probleme vom aborda mai întâi, tot una este. Cred că nu este o întîlnire la care trebuie să ținem seama de acest lucru; nu o să discutăm numai la această masă, pe parcurs vom mai continua discuțiile.

Ar fi bine, deși în ultima vreme nu au fost probleme/^{noi}deosebite pe plan internațional, să prezentăm aprecierile pe care le avem de făcut în legătură cu acest lucru.

Tov. Nicolae Ceaușescu :

Să începem cu problemele internaționale.

Eu nu aş dori să încep cu o apreciere generală a situației internaționale, ci să mă refer numai la cîteva din problemele actuale și să arăt care este poziția partidului și guvernului nostru în legătură cu ele.

Poate aş începe cu Vietnamul. În legătură cu aprecierea războiului din Vietnam, cunoașteți poziția noastră, care a

rămas aceeași. Evenimentele și desfășurarea situației din ultimul timp, au arătat că tot mai multe țări se pronunță pentru găsirea unei căi de încetare a războiului din Vietnam. Este interesant că la Organizația Națiunilor Unite un număr foarte mare de reprezentanți ai statelor, care au luat cuvântul, s-au pronunțat pentru încetarea bombardamentelor SUA în Vietnam. Chiar în SUA se desfășoară o acțiune destul de intensă în ultimul timp pentru încetarea acestui război.

Din toate discuțiile pe care le-am avut noi cu reprezentanții multor state, reiese că preocuparea centrală este de a se ajunge la încetarea bombardamentelor și la discuții între americani și vietnamezi. În legătură cu aceasta, la sfârșitul lunii septembrie și începutul lunii octombrie, o delegație a partidului nostru, din care au făcut parte tovarășii Ion Gheorghe Maurer și Paul Niculescu-Mizil, a fost în Vietnam, unde a avut discuții în legătură cu posibilitatea ca pe lângă lupta armată pe care o duce poporul vietnamez, să explorăm și căile politice, diplomatice pentru încetarea războiului. Li s-a înfățișat tovarășilor vietnamezi și discuția avută de tovarășul Maurer cu Johnson în legătură cu aceasta și li s-a spus și părerea noastră, că ar trebui, pe lângă eforturile militare, să facă mai mult și pe cale diplomatică și politică. În general, tovarășii vietnamezi au fost de acord cu părerea exprimată de noi și au arătat că ei sînt gata să ducă tratative în condițiile încetării bombardamentelor asupra R.D.Vietnam.

La întoarcere, tovarășii noștri au avut o discuție și cu tovarășii chinezi în legătură cu aceasta. Poziția tovarășilor chinezi este că nu sînt condiții acum pentru a se duce tratative. Dar, cum am mai spus, cei care trebuie să hotărască sînt vietnamezii.

Despre rezultatul discuțiilor cu tovarășii vietnamezi au fost informați și americanii prin ambasadorul lor la București; ei au propus ca Harriman să facă o vizită la București pentru a expune și poziția SUA în legătură cu războiul din Vietnam. După cum știți, Harriman a făcut o vizită în țara noastră în a doua jumătate a lunii noiembrie. S-a discutat mult cu el. Și tovarășul Maurer, și eu am avut cu el discuții. În centrul discuțiilor a stat problema vietnameză. Pe lângă expunerea poziției în general cunoscute, s-au desprins următoarele puncte de vedere ale SUA :

S.U.A. ar fi gata să înceteze bombardamentele pentru o perioadă de timp "rezonabilă", cum s-a exprimat Harriman, dacă în această perioadă R.D. Vietnam ar da semne că este gata să meargă la tratative cu scopul de a obține rezultate pozitive.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

De a merge la tratative serioase.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Si de a nu folosi perioada de întrerupere a bombardamentelor pentru a intensifica trimiterea de armament și trupe în Vietnamul de sud. La întrebarea pusă de noi, Harriman a precizat că se gîndesc să nu se trimită mai mult decît se trimite astăzi în Vietnamul de sud. Deci, a reieșit că nu condiționează încetarea bombardamentelor de sistarea trimiterii oricărui fel de armament și de trupe.

Ne-au rugat să transmitem punctele lor de vedere tovarășilor vietnamezi, ceea ce am și făcut, considerînd că este necesar să ajutăm pe tovarășii vietnamezi să cunoască aceste puncte de vedere ale americanilor.

Din discuțiile avute de tovarășii noștri cu conducerea vietnameză, cu Fam Van Dong, a reieșit că ei sînt gata, în condițiile încetării necondiționate a bombardamentelor, ca într-o perioadă corespunzătoare să meargă la tratative sincere, cum s-au exprimat ei, la tratative serioase. Ceva legături și încercări de discuții mai au și pe alte căi. Din aceasta ar reieși că punctele de vedere ale americanilor și ale vietnamezilor, dacă se poate spune așa, ar fi foarte apropiate în ce privește încetarea bombardamentelor și începerea tratativelor.

Si noi avem părerea că dacă americanii ar înceta acum bombardamentele se va putea ajunge la tratative între S.U.A. și R.D. Vietnam. Este interesant că tovarășii vietnamezi nu au pus drept condiție decît încetarea bombardamentelor. Sigur, după părerea noastră, depinde acum, în primul rînd, de S.U.A. dacă se va putea ajunge la tratative. In direcția aceasta credem că trebuie insistat mai mult pentru că este un moment favorabil care poate să ducă la încetarea acestui război.

Iată, aceasta, în ce privește problema războiului din Vietnam și cum privim noi această problemă.

Tov. Iosip Broz Tito:

Vă mulțumesc. Cred că în legătură cu aceasta pozițiile noastre nu se deosebesc. Harriman a fost și la noi înainte de a veni în România. Si eu am avut o discuție mai îndelungată cu Harriman într-un alt loc de vânătoare, nu aici, și, la fel, Harriman a pus accentul mai mult pe problema vietnameză, deși am încercat să discut cu el mai mult problemele Orientului Apropiat, pentru că noi știm mai puțin despre Vietnam decât știți dv. Dv. ați fost personal acolo și ați discutat.

Noi considerăm, de asemenea, că trebuie, în primul rând, să se înceteze bombardamentele. Pe de altă parte, americanii ar fi de acord cu aceasta dacă nu s-ar mai trimite ajutoare pentru Vietnamul de sud. În același timp, Harriman nu a arătat că ei ar înceta întărirea forțelor de acolo. Ei cer să se înceteze unilateral trimiterea de ajutoare din partea Vietnamului de nord, ei însă vor să continue întărirea forțelor lor acolo. La noi Harriman a insistat mult ca noi împreună cu țările nealiniat să ne angajăm mai mult în această problemă pentru a acționa în direcția realizării unui anumit contact între ei. Nu s-a pronunțat însă cu precizie ce fel de acțiuni trebuie inițiate. I-am spus că noi am mai inițiat asemenea acțiuni, cum a fost Declarația celor 17 state neangajate. Rezultatul acestei acțiuni a fost faptul că americanii înșiși ne-au dezavuat. Ei au încetat bombardamentele pentru 38 de zile, însă aceasta a fost în timpul sărbătorilor. Noi am mai discutat cu Harriman, acum trei ani, în Slovenia, chiar în ajunul Anului Nou. Noi atunci ne-am situat pe poziția că încetarea bombardamentelor nu trebuie legată de un anumit termen, ci să lăsăm timp liber să se discute, să se arate că în mod sincer se dorește acest lucru. Harriman a spus atunci că aceasta ar depinde și de vietnamezi. După ce au trecut 38 de zile, ei au început din nou bombardamentele. Rezultatul pentru noi a fost faptul că și China și Vietnamul ne-au criticat pentru această declarație a noastră. Ni s-a spus chiar că am fi agenți ai americanilor și lucrăm după directivele lor. De aceea i-am spus

de data aceasta lui Harriman că nu vom face nimic în acest sens deoarece depinde de ei; vietnamezii vor vedea mai bine ce rol au americanii în această problemă, pentru că nu Vietnamul a atacat SUA, ci americanii au atacat Vietnamul, pentru că americanii s-au amestecat în treburile Vietnamului, americanii au atacat o țară independentă și o bombardează. I-am spus că noi nu putem întreprinde o acțiune cu Vietnamul, deși vedem că acolo zi de zi sînt uciși oameni.

Eu am vorbit mai mult despre Orientul Apropiat, despre conflictul dintre Izrael și arabi.

Harriman a spus că americanii acordă importanță acțiunii noastre, faptului că eu am fost în aceste țări arabe și că arabii, în general, au fost de acord cu punctele noastre de vedere, cu excepția Siriei și Algeriei, însă important în această problemă a fost poziția R.A.U. Fiind de acord cu aceasta, ulterior arabii s-au dovedit la Națiunile Unite ceva mai flexibili în această problemă. Am spus că acest lucru se manifestă din partea R.A.U., însă, pe de altă parte, Izraelul nu arată nici un semn, ci, dimpotrivă, își intensifică cererile; Izraelul vrea să mențină tot teritoriul pe care l-a cucerit. I-am spus că americanii ar putea să aibă cea mai mare influență asupra Izraelului, că ar trebui să facă ceva în această direcție.

Harriman a spus că americanii nu au nici o influență asupra Izraelului.

Noi știm exact cum s-a ajuns la această situație. Am arătat că dacă situația continuă să rămână așa și Izraelul își sporește din ce în ce mai mult cererile, aceasta va încorda și mai mult situația; faptul că Izraelul îi înjosește pe arabi, va crea în masele largi ale arabilor o atmosferă de ură și de nemulțumire care ar face să nu se poată ajunge la nici un fel de înțelegere.

În ce privește cererile puse de Izrael, se înțelege că acestea au fost maximale.

Poziția arabilor, a R.A.U., a lui Nasser a evoluat mult; ei au început să vadă tot mai mult că Izraelul nu trebuie aruncat în mare, că trebuie reglementate relațiile de frontieră, că problema navigației prin golful Akabha nu este o problemă

care trebuia să fie ridicată ca atare. Singura chestiune pe care o pun acum este aceea a navigației prin Canalul de Suez, pe care o leagă de rezolvarea problemei refugiaților palestinieni.

Acum totul depinde de Izrael; din punct de vedere moral însă și americanii au ceva de spus.

Noi știm că în prezent în Izrael există două curente. Stim foarte bine aceasta. Există curentul maximal, în frunte cu Dayan, care dorește maximum; celălalt, în frunte cu Eschkol s-ar mulțumi și cu minimum. Intr-un singur punct ambele curente, și cel maximal și cel moderat, sînt de acord: necesitatea rezolvării definitive a problemei Izraelului, a existenței sale, a ființei sale statale, rezolvarea problemei granițelor țării, cu acordarea unor garanții corespunzătoare din partea marilor puteri.

În ce privește cerințele maximale care sînt puse, într-o anumită măsură chiar și Dayan ar fi gata să fie mai puțin rigid. El cere, bunăoară, demilitarizarea regiunilor Sinai și Gaza; poate că ar cere și Ierusalimul. De asemenea, cere să se găsească o soluție de securitate la frontiera cu Siria. Eschkol se pronunță pentru cerințe minimale, cel puțin așa ceva avem noi informații, și anume, pentru rezolvarea problemei Ierusalimului, vechea capitală a Izraelului. El ar fi de acord ca instituțiile religioase musulmane din Ierusalim să fie sub controlul Iordaniei. Nu rezultă că ar fi vorba de probleme teritoriale, ci de eliminarea unei presiuni de pe malul stîng al Iordanului.

Din aceasta rezultă că sînt ceva posibilități de apropiere, însă se pare că americanii nu vor nici măcar să miște un deget pentru a ajuta la găsirea unei soluții. Se pare că lor le convine să aibă un asemenea focar, lor le corespunde o asemenea situație de instabilitate, care le permite ca din cînd în cînd să se amestece.

Arabii nu ar putea să răspundă la cererea Izraelului de a se purta convorbiri directe cu fiecare țară arabă. Ei se pronunță pentru soluționarea problemei prin intermediul Națiunilor Unite. Eu sînt profund convins că nici americanii nu s-ar

pronunța pentru convorbiri directe, fără S.U.A. pentru că aceasta ar putea duce la soluții neconvenabile, nu tocmai favorabile, dorințelor S.U.A. Poate greșesc, însă aceasta este impresia mea. Cred că americanilor le convine cel mai mult menținerea situației care este în momentul de față acolo; aceasta este în detrimentul tuturor, și al englezilor, și al nostru și al altora. Toți avem de pierdut din cauza dificultăților de pe Canalul de Suez.

Va fi interesantă apropiata întâlnire arabă la nivel înalt, care va avea loc în Maroc, la Rabat. Oricum însă, timpul ajută R.A.U., pe Nasser, pe arabi să se restabilească, să se întărească din punct de vedere defensiv.

Totodată, însă, timpul lucrează și pentru americani și pentru imperialiști, deoarece arabii nu sînt unitari. Iată, bunăoară, problema Yemenului. Nasser a încheiat o înțelegere cu Arabia Saudită în această problemă și și-a retras trupele din Yemen, stabilindu-se să nu se amestece nici Arabia Saudită nici R.A.U. Se știe însă că Arabia Saudită se amestecă totuși. Știm că au fost trimiși deja circa 1.000 de mercenari, de aventuriști; știm că sînt lupte. De asemenea, știm că Arabia Saudită are un consilier foarte puternic: S.U.A. Pe de altă parte, Arabia Saudită are un regim monarhic, unul dintre cele mai reacționare. Se înțelege că unui asemenea regim nu-i convine un regim progresist, cum este cel din R.A.U.

Pe de altă parte, nici situația din Libia nu este chiar așa de bună; se pune, de asemenea, întrebarea dacă Nasser va putea să primească cele 90 de milioane de dolari promise la Khartum, din care a primit pînă acum doar 30 milioane. Se pare că americanii fac presiuni să nu i se mai dea nimic și încearcă să dezbine țările arabe.

Din aceste elemente se poate aprecia că timpul lucrează în favoarea S.U.A. Vom vedea mai bine care este situația de fapt la conferința la nivel înalt a țărilor arabe, care va avea loc la Rabat.

Despre aceste lucruri am vorbit cu Harriman. Noi am făcut o critică aspră a politicii americane; el însă s-a obișnuit deja cu asemenea critici din partea mea pentru că a fost de mai multe ori la mine; se vede însă că rămîne surd la ele, că aceasta îi intră pe o ureche și-i iese pe alta.

Acum aştept o călătorie mai îndelungată: voi merge în Pakistan, Afganistan, India, Cambodgia, Etiopia, Nasser m-a rugat ca după această vizită să stau de vorbă și cu el.

În momentul de față Cambodgia reprezintă un moment nou; tot timpul s-a vorbit despre escaladare; S.U.A. aproape că au dat un ultimatum guvernului cambodgian ca să permită trupelor americane să urmărească pe teritoriul Cambodgiei unitățile FNE din Vietnamul de Sud; aceasta înseamnă extinderea războiului. Se pune întrebarea: unde ne vom opri? Aici este vorba de extinderea războiului în alte două țări - Laos și Cambodgia - și se pune și întrebarea ce atitudine vor lua celelalte țări față de o astfel de situație? Aceasta este cea mai brutală formă de invazie imperialistă. Cambodgia a dat un răspuns, s-a opus și este pregătită să se opună. Nu știm însă cum se va pronunța China în această problemă; eu nu cred că ea se va amesteca. Nu cred aceasta!

Aceasta fiind situația, pentru noi este foarte interesant să mergem acolo.

Acestea sînt probleme care, ca să spun așa, reprezintă un proces; sînt conflicte, sînt focare și americanii, pînă în prezent, nu au întîmpinat o rezistență care să le arate clar că nu pot face ce vor, că nu pot merge mai departe așa. Nu știm ce pot alte țări, însă China și U.R.S.S., care sînt țări mari, ar putea să facă acest lucru, să le spună: americani, pînă aici, stop! Însă ce putem face cînd relațiile dintre China și U.R.S.S. sînt cele pe care le știm.

Nu știu ce informații aveți dv., care este situația de fapt; din cîte știm noi, sovieticii nu pot să trimită nici măcar armament prin China.

Cam aceasta am vrut să spun în legătură cu această problemă; de fapt, au fost două probleme: Vietnamul și Orientul Apropiat.

M-ar interesa foarte mult ce ar putea să ne spună tovarășul Maurer despre China, avînd în vedere că a fost acolo de cîteva ori și - ultima dată - foarte recent; cu ce impresii s-a întors, ce frămîntări, ce perspective există la chinezi.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Mai întîi, aş dori să spun cîteva cuvinte în legătură cu Orientul Apropiat. Trebuie să arăt că în general sîntem de acord cu cele spuse de tovarășul Tito, că imperialiștilor

americani le-ar surîde păstrarea o vreme mai îndelungată a acestei stări încordate. Ei speră că aceasta le va permite să întărească cercurile reacționare din țările arabe și să-și întărească propria poziție.

În ce privește căile pentru lichidarea acestei stări de lucruri și noi ne pronunțăm și luptăm pentru a se ajunge la soluționarea tuturor problemelor pe calea tratativelor. În această chestiune avem contacte largi, și direct și prin reprezentanții la ONU, atât cu țările arabe, îndeosebi cu R.A.U., cât și cu Izraelul. Este adevărat că în Izrael sînt două grupări: una care se pronunță pentru o politică mai forte și alta pentru o politică mai realistă. Cam așa este, de fapt, situația și în țările arabe: este o parte, în frunte cu R.A.U., care se pronunță pentru o politică de rezolvare a problemelor pe calea tratativelor și cealaltă parte, în frunte cu Siria, Irakul și Algeria (deși Algeria este într-o măsură mai mică interesată direct) care se pronunță pentru o politică mai forte.

Din discuțiile pe care le-am avut noi cu reprezentanții Izraelului și din cele comunicate direct de guvernul Izraelului a reieșit că ei, potrivit propriei lor expresii, "sînt gata să plătească mult" pentru a se ajunge la pace și la securitate în această regiune.

Tov. Iosip Broz Tito:

Cum să plătească: cu mijloace proprii sau cu mijloace străine? Sînt două mijloace de plată: una prin teritorii străine, iar alta prin bani proprii. Cum să plătească?

Tov. Nicolae Ceausescu:

Nu e vorba, propriu-zis, să plătească.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Adică sînt dispuși să facă concesii.

Tov. Nicolae Ceausescu:

Ei sînt gata de concesii foarte serioase pentru a se ajunge la o rezolvare definitivă.

Tov. Iosip Broz Tito:

Aceasta înseamnă că ei ar plăti prin retragerea din regiunea Suezului?

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Noi nu am intrat în amănunte în discuțiile cu ei, pentru că nu sîntem direct interesați.

Este adevărat că ei insistă pentru tratative directe, arătînd că la acestea ei vor veni cu propuneri concrete și foarte rezonabile.

Tov. Iosip Broz Tito:

Dacă ar fi toți arabii ca R.A.U., ar fi mai ușor; însă s-a dovedit că cei care nu au luptat sînt de fapt cei mai duri, cei mai rigizi și nu vor să cedeze nimic, cum ar fi, bunăoară, Arabia Saudită, care nu a fost afectată direct de situația de acolo. De aceea este greu.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Noi, avînd în vedere această situație, le-am spus izraelienilor că este necesar să renunțe la orice pretenții teritoriale; că dacă nu vor ajunge la o înțelegere cu arabii, ei nu vor putea trăi acolo; i-am sfătuit să dea dovadă de multă înțelegere, să caute să se înțeleagă cu arabii. Se pare că prin intermediul reprezentantului Consiliului de Securitate sînt posibilități de a-și face cunoscut unul altuia punctele de vedere.

După părerea noastră, ar trebui sfătuiți și izraelienii și arabii să dea dovadă de înțelegere; fie direct, fie pe o anumită cale, să se ajungă, totuși, la discuții între cei ce sînt interesați direct în această problemă.

Cel puțin după cît ne-au dat nouă de înțeles izraelienii, ei sînt gata ca în final să nu aibă pretenții teritoriale deosebite; au spus că cel puțin în ce privește R.A.U. nu au probleme teritoriale deosebite; Gaza nu e o problemă nici pentru R.A.U. nici pentru Izrael; aceasta e o problemă ușor de rezolvat.

Problema definitivării graniței este o problemă asupra căreia insistă ei. După noi, au și ceva dreptate, pentru că dacă nu se va ajunge la definitivarea granițelor și recunoașterea lor, oricînd se pot relua aceste ostilități; se pare că aceasta este problema esențială din partea lor. În această direcție, atît cît avem posibilitatea, noi insistăm în legăturile cu arabii și cu izraelienii pentru această cale de tratative și de rezolvare definitivă a problemelor.

In ce privește China, tovarășul Maurer a fost acolo de curînd și o să vă poată răspunde la eventuale întrebări.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Aș dori întîi să știu ceva mai concret, ce ar dori să afle de la mine tovarășul Tito în legătură cu China?

Tov. Iosip Broz Tito:

M-ar interesa dacă ați putut să vă dați seama acolo, ce vor chinezii: vor să lupte pînă la ultimul vietnamez, sau sînt gata să se angajeze ei mai mult? Ați observat cumva că tocmai din cauza sovieticilor chinezii nu vor să se angajeze mai mult acolo? Urmăresc chinezii să-i împingă pe sovietici într-un conflict cu americanii iar ei să stea de o parte și să aplaude? Cam acestea sînt unele din problemele care mie nu-mi sînt clare și mă interesează dacă dumneavoastră vă sînt clare.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

O să vă deziluzionez, pentru că mie nici una din aceste probleme nu-mi sînt clare. Cum China este foarte mare, este greu s-o cunoști chiar și cînd e liniștită și cînd totul merge ca pe roate. In momentul de față, în China, dv. știți, se petrece revoluția culturală. Nici ce este această revoluție culturală nu știu, după două călătorii în China.

Tov. Iosip Broz Tito:

Aceasta înseamnă un fel de război civil parțial între comuniști.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Cu toate că ni s-a explicat de mai multe ori ce reprezintă revoluția culturală și noi am citit aproape tot ce se scrie în China despre aceasta, ca impresie personală, nu știu dacă în China sînt oameni mulți care să poată defini perspectivele Chinei. Este o impresie a mea.

Tov. Iosip Broz Tito:

Primiți broșurile lui Mao-Tze-Dun?

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Nici nu te poți mișca undeva ca să nu primești ceva, așa că trebuie să iei o desagă mare; dacă te duci într-o prăvălie, cumperi un pachet de țigări, îți dă și o broșură de-a lui Mao-Tze-Dun.

Tov. Paul Niculescu-Mizil:

Cu noi au fost rezervați, ca să fim cinstiți.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Nouă ni s-a oferit mai puțin; erau în fiecare cameră în care stăteam.

Ca impresie personală, nu știu dacă sînt în China mulți oameni care reușesc să definească perspectivele imediate ale Chinei. Este o impresie, nu pot spune că este o constatare, că ar trebui să merg la fapte.

Un lucru mi se pare clar: China face pregătiri militare cît poate de intens. Acest lucru ni s-a spus și acest lucru se știe de toată lumea. Mi se pare că e și logic: la granița ei se desfășoară un război care dacă nu încetează are toate perspectivele să se extindă, ceea ce poate avea ca consecință angajarea într-un fel sau altul a Chinei în sensul că acte de agresiune se pot petrece și pe teritoriul său. Discuțiile pe care noi le-am avut acolo au arătat că chinezii privesc această perspectivă. Cu toate că ce am putut vedea direct din viață, din contactele avute și scurtele noastre plimbări, este foarte puțin, dar am putut vedea clar că se fac asemenea pregătiri.

Aș putea să spun că în discuțiile cu noi imperialiștii americani au fost înfățișați în permanență ca principalul adversar, ca principalul dușman, ca fiind primejdia numărul unu a lumii. Nici o clipă acest punct de vedere, această atitudine față de S.U.A. și față de politica lor nu a fost atenuat. Poate că din acest fapt într-o anumită măsură se poate trage o concluzie referitoare la una dintre problemele care se pun: dacă chinezii vor să-i vadă pe americani angajîndu-se cu rușii și ei să stea să aplaude.

Din acest punct de vedere, cam acestea sînt faptele pe care noi le-am văzut. Sigur, adversitatea față de conducerea U.R.S.S. este aceea pe care o cunoaștem toți, nu o ascund, dar este menționată întotdeauna conducerea U.R.S.S.

Tov. Iosip Broz Tito:

Dar cum se explică adversitatea împotriva noastră, a Iugoslaviei?

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

În cursul discuțiilor pe care le-am avut noi de data aceasta nu am avut ocazia să discutăm problema Iugoslaviei. Cu alte ocazii dumneavoastră știți că noi am discutat această problemă și am arătat care este punctul nostru de vedere. Această ultimă vizită pe care am făcut-o a fost legată de alte probleme.

Tov. Iosip Broz Tito:

Albanezii, care sînt mai aproape, vorbesc în locul lor, nu ne lasă nici o zi.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

În ce privește problema ajutorului pentru Vietnam, discuții sînt multe. Realitatea este că Vietnamul primește ajutor militar, acest ajutor ajunge acolo prin China și ultima dată cînd am discutat cu tovarășii sovietici au spus că pentru anul viitor au prevăzut un program mult mai mare de ajutor militar. Sigur, ceva greutăți sînt, un timp revoluția culturală, în apogeu, s-a resimțit și în destule dezorganizări ale transporturilor; în afară de aceasta, legătura cu Vietnamul se face pe o singură cale ferată, care în Vietnam este bombardată destul de des. Se întîmpină uneori greutăți și cîte o dată ele sînt transformate în acte politice pentru a "atenua" așa-zisa polemică, adică în fond pentru a încorda relațiile. Noi am discutat cu tovarășii vietnamezi și problemele acestea ale ajutorului militar. Ei apreciază mult și ajutorul U.R.S.S. dar foarte mult și ajutorul Chinei. Este de înțeles că fără acest ajutor ei nu ar putea să lupte. China le acordă un ajutor puternic, nu în rachete, dar în armament de infanterie, artilerie, care este foarte folositor, în transporturi și așa mai departe.

În ce privește perspectivele relațiilor dintre U.R.S.S. și China. Nu e timp să discutăm acum cauzele încordării. Vinovați nu sînt numai chinezii. Aceasta este însă o problemă de istorie, ca să spunem așa. Pentru a se ajunge la încetarea acestei încordări, trebuie să depună eforturi și unii și alții, însă deocamdată nu depune niciunul.

Aceasta este părerea noastră.

- 15 -

Tov. Iosip Broz Tito:

Intr-un fel totuși făc eforturi. Pe noi nu ne-au invitat la Budapesta.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Dacă sînteți mulțumiți cu efortul acesta, atunci...!

Tov. Edvard Kardeli:

Constatăm doar că efortul a fost făcut.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Totuși, după părerea noastră se pare că lucrurile merg spre normalizare în China, spre îmbunătățirea situației interne. De aceea este cu atît mai de neînțeles poziția aceasta a URSS de amestec în treburile interne și de etichetare a conducerii chineze ca un grup, ca o clică și așa mai departe. Pe această cale nu se poate ajunge la îmbunătățirea relațiilor.

Dacă China ar dori să vadă S.U.A. bătîndu-se cu URSS? Sigur, e greu de spus ceea ce gîndesc chinezii. Logic, însă, eu nu aș crede că s-ar putea spune aceasta. Trebuie spus în orice caz, că cu toată situația internă grea, China a dat dovadă de destulă prudență în activitatea sa internațională.

Totuși, un lucru constatat, de altfel, nu numai de cei din țările noastre socialiste, dar chiar și în țările capitaliste, este clar: în viața internațională își pune amprenta din ce în ce mai mult această tendință de rezolvare a problemelor pe calea înțelegerii directe între U.R.S.S. și S.U.A., tendința de a nesocoti celelalte țări și de a rezolva direct toate problemele pe calea concesiilor reciproce.

Tov. Iosip Broz Tito:

Aceasta este problema pe care am expus-o: dacă pentru o asemenea situație concretă, cum este Vietnamul sau Orientul Apropiat, cele două țări ar căuta soluții acceptabile pentru toți, nu aș fi avut nimic împotriva unui asemenea lucru. Imperialiștii americani privesc însă într-un mod cu totul diferit această problemă. Ei contează că singurul ^{lor} partener periculos sînt sovieticii care dețin armament similar armamentului lor. De aceea ei persistă în crearea unor asemenea focare, în așîțarea unor războaie locale, în inițierea unor invazii.

Tov. Nicolae Ceausescu:

Această politică crează suspiciuni, semne de întrebare pentru că pînă la urmă, problemele păcii și războiului nu pot fi rezolvate numai pe calea înțelegerii americano-sovietice. Si nouă ni se pare că astăzi una din problemele importante ale vieții internaționale este tocmai această problemă. Se pare că tovarășii sovietici repetă greșala din 1939 cînd au mers la înțelegerea cu Hitler, care nu a dus la pace, ci la război.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Chiar împotriva lor.

Tov. Iosip Broz Tito:

Numai că această chestiune nu este prea simplă. Se pare că istoria arată din ce în ce mai mult cealaltă parte. Eu nu cred că războiul ar fi fost evitat dacă sovieticii nu ar fi făcut aceasta. Noi nu ne-am uitat la ce au făcut ei, nu ne-am pronunțat nici pentru nici contra, noi ne-am văzut de pregătirile noastre interne. Inșă situația de atunci se caracteriza prin faptul că toate țările occidentale încercau, într-un fel sau altul, să-l împingă pe Hitler în răsărit. Imperialismul nu a uitat de acel cordon din 1920 și a trebuit ca într-o zi să înceapă să-l străpungă. De aceea, ^{noi} în momentul de față, nu putem să dăm o apreciere de ansamblu. Istoria va arăta, fără îndoială, și alte laturi. Inșă că Stalin a făcut o serie întreagă de greșeli, aceasta o știm și noi pe propria noastră piele. Cînd discutau la Teheran și croiau scarta lumii, noi luptam aici. Ei puneau lucrurile la cale în ce ne privește, fără să țină seama de noi, de lupta noastră.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Noi nu dorim să discutăm probleme de istorie. Am dori numai să spunem că este greu de explicat faptul că în timp ce americanii bombardează Vietnamul de nord, trebuie tratate și încheiate cu ei acorduri pe o serie și o serie de probleme; pentru multă lume se pun semne de întrebare: de ce trebuie făcut așa? de ce trebuie avută această atitudine față de S.U.A.?

Eu sînt de acord cu cele spuse de tovarășul Tito că americanii nu simt că li se opune un nu hotărît față de politica pe care o duc ei. Sigur, nu trebuie ajuns la război, dar nici politica de concesiuni nu duce la pace.

Tov. Iosip Broz Tito:

Nu știu la ce fel de concesi v-ați referit, la cele legate de războiul din Vietnam sau la Orientul Apropiat?

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Mă refer la situația generală, la politica internațională.

Tov. Iosip Broz Tito:

În Europa n-aș spune.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

În Vietnam în orice caz ar fi putut să se manifeste o atitudine mult mai hotărâtă din partea țărilor socialiste. Dacă această atitudine s-ar fi manifestat, sînt multe șanse ca conflictul să nu fi evoluat așa cum a evoluat.

Tov. Iosip Broz Tito:

Eu cred că va veni vremea, și probabil că aceasta se va întîmpla chiar foarte curînd, cînd țările socialiste vor trebui să se opună în mod mai hotărît acestei situații din Vietnam, cînd își vor da seama că nu e suficient să trimiți ajutor militar, armament și cu aceasta să consideri că totul s-a rezolvat. În cazul în care se va ajunge la această invazie a americanilor în Cambodgea, în Laos, omenirea nu va mai putea fi indiferentă față de această situație, va trebui să se opună ceva mai hotărît.

Am arătat de cînd am început discuțiile, că despre Vietnam nu pot spune prea multe lucruri pentru că nu sîntem așa de bine informați; avem informații contradictorii despre ce se întîmplă acolo: pe de o parte, propaganda vietnameză vorbește de posibilitățile mari ale vietnamezilor de a rezista în continuare în lupta pe care o duc cu americanii, iar pe de altă parte, se spune că în momentul de față Vietnamul de nord este deosebit de distrus, Hanoiul este bombardat - cu alte cuvinte, că americanii merg la escaladare. Tocmai acest lucru am vrut să-l știu: ce impresie aveți dv. cu privire la situația internă de acolo, cum se dezvoltă economia, cum evoluează producția. Că există multă voință, hotărîrea de a lupta pînă la sfîrșit, aceasta o știm; ne interesează însă să cunoaștem și aceste lucruri.

Tov. Nicolae Ceaușescu :

Vietnamezii nu au probleme deosebite economice. Ei au dispersat industria.

Tov. P.Niculescu-Mizil :

Nici nu au avut o industrie așa de dezvoltată.

Tov. Nicolae Ceaușescu :

Deci, din punct de vedere economic nu s-ar putea spune că au greutăți deosebite.

Tov. Ion Gheorghe Maurer :

Mai mult decât atât, ni s-a spus când am fost acolo că în agricultură au realizat în ultimul timp recolte bune, ceea ce asigură în mare măsură nevoile populației. Si aceasta s-a obținut în nordul Vietnamului, unde condițiile sînt mai grele pentru agricultură.

Tov. P.Niculescu-Mizil :

Primesc mult ajutor în bunuri, produsele industriale li se dau din afară.

Tov. Nicolae Ceaușescu :

De altfel înșiși americanii recunosc că bombardamentele lor nu au mare valoare.

Tov. P.Niculescu-Mizil :

În Hanoi am fost de trei ori. Nu era mare deosebire între Hanoiul din octombrie și cel pe care l-am văzut prima oară.

Tov. Nicolae Ceaușescu :

Posibilitatea ca americanii să ducă trupe acolo este o chestiune discutabilă. Le mai trebuie încă cîteva sute de mii de oameni și tot nu vor reuși să stăpînească Vietnamul.

Tov. P.Niculescu-Mizil :

Fam Van Dong a spus că ei sînt pregătiți în prezent să facă față la un milion de americani.

Tov. I.B. Tito :

Pe de altă parte fiind luptători așa de buni, ei se pot aproviziona cu armament și de la americani. Si noi ne aprovizionăm cu armament de la nemți.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Si ei se mulțumesc cu mîncare puțină. Americanii numai pentru întreținerea acestor efective au nevoie de transporturi uriașe de hrană, îmbrăcăminte.

Tov. Iosip Broz Tito:

Poate că acuma ar trebui să trecem la altceva. Ne-ar interesa cum priviți dv. această consfătuire consultativă de la Budapesta și cea care ar urma, conferința mondială? In "Pravda" a apărut un articol în care se spune că trebuie să stăm mai ferm pe pozițiile adoptate în 1957 și 1960. Dv. știți ce poziție am avut noi față de aceste consfătuiri.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

In ce privește problema consfătuirii, am avut în ultimul timp multe schimburi de păreri. Am discutat recent și cu tovarășii sovietici; în această vară am avut discuții cu un mare număr de partide.

Noi am arătat că în principiu nu putem fi împotriva unei întâlniri a partidelor comuniste, că în anumite condiții o întâlnire poate fi utilă. Se ridică însă problema dacă sînt create condițiile pentru a ține consfătuirea în anul acesta. Este în primul rînd încordarea aceasta dintre o serie de partide și țări socialiste, ceea ce va duce de la început la neparticiparea unui număr de partide din țările socialiste. După cîte știm noi, chinezii și albanezii nu vor participa, vietnamezii ne-au spus că nu vor veni, cubanezii recent ne-au spus că nu vor veni, cu coreenii nu am discutat recent, dar știm că au rezerve și nu vor veni; deci, de la început sînt un grup de partide din țările socialiste care nu vor participa. In aceste condiții consfătuirea nu va fi o manifestare a solidarității; dimpotrivă, va evidenția și mai mult această încordare și lipsă de unitate.

Vietnamul luptă cu arma în mîna împotriva imperialismului: se poate ține o consfătuire care să discute lupta împotriva imperialismului fără participarea Vietnamului?

Cubanezii, de asemenea, se găsesc într-o situație ceva diferită de cea a Vietnamului, dar totuși, într-o situație grea, de confruntare cu imperialismul american. Există, de asemenea, un șir de partide din țările capitaliste care nu vor veni: japonezii, olandezii, este discutabilă participarea unor partide din țările nordice; mai sînt și partidele din Noua Zeelandă, Australia și altele. Este adevărat că tovarășii spun că au deja asigurate 70 de partide. ./.

Tov. P.Niculescu-Mizil :

Au majoritatea.

Tov. N. Ceaușescu :

Altă problemă legată de consfătuire este caracterul acesteia. Părerea noastră și a mai multor partide, chiar din cele care și-au anunțat participarea la această consfătuire, este că nu se poate adopta un document programatic, obligatoriu pentru toate partidele. Se pare că această problemă începe să preocupe mai multe partide, care se vor opune unui asemenea document.

O altă problemă este legată de discutarea altor partide la consfătuire. Este clar că nu se poate admite sub nici o formă ca în cadrul unei consfătuiri să fie pus în discuție vreun partid sau să se dea vreo apreciere vreunui partid, indiferent care este acest partid. Se pare că această părere a câștigat un teren destul de larg, pentru că înșiși organizatorii acestei consfătuiri au ajuns să declare că nu se gîndesc să condamne sau să excomunicе vreun partid.

Tov. I.B.Tito :

Cine să excomunicе?

Tov. I.Gh.Maurer :

Conferința, din asociația credincioșilor!

Tov. N.Ceaușescu :

Deci dacă s-ar ajunge la organizarea unei consfătuiri, ea ar trebui să aibă caracterul unui schimb liber de păreri asupra problemelor actuale internaționale.

Tov.I.B.Tito :

Însă, în situația actuală, numai un schimb de păreri nu ar avea rezultate; aceasta cu atât mai mult cu cât factorii care sînt în cel mai mare conflict cu imperialiștii, nu ar fi prezenți.

Tov. N.Ceaușescu :

De aceea, după părerea noastră, nu sînt condiții favorabile unei consfătuiri. Sigur că ele se pot schimba, se poate să se creeze o asemenea situație ...

Tov. I.B.Tito :

În aceasta sîntem de acord. Aceasta este și poziția noastră, și noi privim la fel. Noi, de asemenea, nu ne pronunțăm în principiu împotriva oricărui fel de consfătuiri; cînd apare necesară o asemenea consfătuire să se țină. Aici însă noi avem

o mică deosebire. În momentul în care s-ar ajunge la o asemenea consfătuire, noi credem că aceasta trebuie să fie mai largă, să participe și diferite mișcări progresiste care sînt în conflict direct cu imperialiștii.

Tov. N.Ceaușescu :

Avem același punct de vedere, și noi avem aceeași părere că ar putea fi mai largă.

Tov. I.B.Tito :

Aceasta ar avea o anumită rațiune.

Tov. N.Ceaușescu :

În ce privește declarațiile din 1957 și 1960 de la Moscova, noi le-am supus unei critici în discuțiile cu tovarășii sovietici. Și noi avem părerea că aceste declarații nu au contribuit la întărirea unității, că ele însele au conținut germeii divergențelor care s-au accentuat ulterior, că nu se poate să revenim la aceste declarații, sau să adoptăm declarații asemănătoare.

Aceasta ar fi poziția principială.

Lăgat de eforturile care se fac pentru a se ajunge la organizarea unei consfătuiri, în care intră și consfătuirea consultativă de la Budapesta, noi credem că ar trebui să nu rămînem în afara discuțiilor privind necesitatea sau inutilitatea unei consfătuiri. De aceea, în cursul anului trecut am avut un număr mare de întâlniri cu multe partide comuniste și muncitorești și ne gîndim să continuăm aceste contacte deoarece ele se dovedesc utile și ajută la clarificarea și mai buna înțelegere a problemelor. Dacă am rămîne în afara acestor pregătiri și contacte nu am servi cauzei clarificării problemelor din mișcare; dimpotrivă, am ușura sarcina aceluia care vor să restabilească vechile stări de lucruri.

Tov. I.B. Tito :

Și noi avem aceeași părere. Și noi am avut contacte cu aproape toate partidele, exprimîndu-ne punctul nostru de vedere. Unii sînt de părere că dacă am participa la consfătuire, noi am ajuta la înțelegerea acestor probleme; ei nu văd însă și partea cealaltă : dacă vom participa ne vom expune părerea și aceasta ar duce la înăsprirea situației. Nu există nici un fel de perspectivă că s-ar putea realiza ceva constructiv prin aceasta.

Tov. N.Ceaușescu :

Un lucru e clar : multe din partidele care și-au anunțat participarea la Budapesta au rezerve mari în ce privește felul

în care să fie pregătită o viitoare consfătuire. Insuși modul foarte discutabil în care a fost convocată această consfătuire pregătitoare nu e de bun augur. Artificiul de a se recurge la participanții la consfătuirea din martie 1965 nu are nici un fel de temei, iar recurgerea la invitarea aceluia care au participat la consfătuirea din 1960, de asemenea, nu are nici o bază; este numai o încercare de a masca, dacă se poate spune așa, caracterul acestei consfătuiri.

Se pune totuși întrebarea : noi am primit o invitație. O hotărîre încă nu am luat oficial, însă un schimb de păreri între noi am avut. Sigur că participarea la Budapesta ar avea anumite avantaje.

Tov. I.B.Tito :

Nu o să vă convingem de contrariul.

Tov. N.Ceaușescu :

Însă și neparticiparea are unele dezavantaje.

Această întîlnire nu va fi la nivel înalt; este o reuniune care își propune să discute dacă sînt condițiile create și cum să se pregătească consfătuirea partidelor. Din acest punct de vedere poate că participarea ar avea o anumită influență asupra dezvoltării ulterioare a activității; ar crea și posibilitatea expunerii în mod clar a poziției noastre în problema pregătirii unei consfătuiri; ar ajuta pe aceia, și nu sînt puțini, care au în general aceeași părere ca și noi, inclusiv tovarășii italieni și alții care gîndesc în această privință; sigur nu ne-ar angaja cu nimic în luarea unor hotărîri pentru grăbirea consfătuirii dacă considerăm că nu sînt create condițiile necesare. Deci, am putea să ne expunem poziția și să nu dăm posibilitatea aceluia care doresc să deformeze poziția noastră spre a dezorienta alte partide, pentru că sînt asemenea tendințe, nu numai tendințe, dar și reacții și în ce privește poziția noastră și în ce privește poziția dv. Totodată, ne-am creat și o poziție bună în legătură cu consfătuirea. Dacă aceasta nu va fi organizată în condițiuni corespunzătoare, vom avea posibilitatea să arătăm că am căutat să acționăm pentru a se organiza o consfătuire bună, am făcut eforturi, dar dacă se organizează în condiții necorespunzătoare nu putem să ne angajăm pe o asemenea linie. Deci, pornind de la această judecată, la noi s-a creat părerea că ar fi bine poate să mergem totuși la Budapesta. Am răspunde

și dorințelor unui număr mare de partide cu care avem în multe probleme păreri foarte apropiate și care ne-au rugat să luăm parte, cel puțin în perioada aceasta pregătitoare.

Nu ne facem iluzii că la Budapesta lucrurile vor merge bine și că se va ajunge la un acord unanim, însă în faza aceasta considerăm că discuțiile sînt utile pentru a ajuta la imprimarea unei tendințe mai bune în relațiile din mișcarea comunistă și muncitorească, inclusiv la lărgirea legăturilor cu acele mișcări progresiste care ar trebui să participe la o consfătuire viitoare. Stim că asupra acestui lucru și tovarășii italieni insistă; mai sînt și alte partide. Chiar dacă nu se va ajunge la un punct de vedere comun, expunerea și susținerea acestor poziții de un număr mai mare de partide va avea influență.

O eventuală participare la Budapesta nu ne angajează cu nimic în problema unei consfătuiri mondiale, adică nu ne angajează să participăm la consfătuirea mondială. Noi am discutat această problemă și cu tovarășii vietnamezi și cu tovarășii chinezi; am discutat-o recent și la Moscova unde am expus ceva mai pe larg aceleași considerente pe care vi le-am spus și dv. Acolo nu am arătat însă gândurile noastre privind participarea la Budapesta, pentru că atunci nu luasem nici o hotărîre, nici măcar preliminară.

Tov. I.B. Tito :

Poate să întrerupem acum, ca să avem timp și pentru altceva. Mîine să discutăm, poate, despre Europa, cîteva cuvinte despre Africa și cîteva lucruri despre relațiile bilaterale. O să avem timp pentru aceasta.

Tov. N. Ceaușescu :

De acord.

Tov. I.B. Tito :

Vă mulțumesc.

Convorbirile s-au terminat la orele 13,10, după care s-a trecut la masă.

În timpul mesei au mai avut loc unele discuții, din care redăm :

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Tovarășe Tito, eu vă aștept la Timișoara la o vânătoare.

Tov. Iosip Broz Tito:

Ce să vînez, urși? La toamnă la urși, acum nu.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

La Timișoara nu avem urși, dar avem în altă parte, la Brașov.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Revenind la discuțiile noastre, trebuie să vă spun că noi nu putem accepta ca reuniunea de la Budapesta să se desfășoare pe baza declarațiilor din 1957 și 1960. Dumneavoastră cunoașteți poziția noastră față de aceste declarații. Totuși considerăm că atât participarea noastră cît și participarea dumneavoastră la această întîlnire de la Budapesta ar fi utilă.

Tov. Iosip Broz Tito:

Pe noi ne-a supărat mult articolul din "Pravda". El se referă la documentele din 1960, cu care noi nîm sîntem de acord și nu putem reveni asupra lor.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Nouă ne pare rău. Unii încearcă să găsească tot felul de mijloace pentru a apăra în fond vechile interese. Aceasta este tocmai ceea ce noi spunem că nu trebuie acceptat.

Tov. Iosip Broz Tito:

Probabil că de dorit doarec ei zi de zi dar, practic, este greu de realizat.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Dacă ar fi posibil să nîm se apeleze la vechile documente ar fi un lucru bun.

Tov. Iosip Broz Tito:

Deși este greu, va trebui să reușim în această treabă.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Va fi foarte bine. Ar fi o mare greșală dacă s-ar stabili și data consfătuirii. Si noi și dv., cu toții, trebuie să luptăm cît mai mult ca să se lărgească cercul acestor oameni care se opun tendințelor care se manifestă.

- 25 -

Tov. Iosip Broz Tito:

Pînă și Stalin a văzut în timpul războiului că Cominternul mai mult dăunează decît aduce avantaje și de aceea s-a și hotărît dizolvarea.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Cu Stalin și cu Hrușciov se mai putea totuși discuta, ei înțelegeau unele lucruri mai mult decît le înțeleg actualii conducători ai U.R.S.S.

Tov. Iosip Broz Tito:

Trebuie obișnuiți oamenii cu acceptarea argumentelor, nu cu altceva.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Este o anumită situație pozitivă în viața internațională și în unele țări socialiste. Oamenii încep să-și pună anumite întrebări și în Cehoslovacia și în Ungaria...

Tov. Iosip Broz Tito:

Stiu.

Tov. E. Kardeli:

Ce este vechi nu se mai poate înapoia și este deosebit de greșit ca cineva să încerce să aducă vechiul prezentîndu-l în altă formă.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Însă, trebuie să luptăm. Unora le-ar conveni ca noi, Iugoslavia și alții să ne retragem, să stăm deoparte, fiindcă astfel ar putea mai ușor să dezinformeze, să prezinte lucrurile denaturat.

Tov. E. Kardeli:

Aceasta este și părerea noastră. Așa cum a spus tovarășul Tito puțin mai devreme, părerile sînt la fel, însă situația noastră, a Iugoslaviei, este puțin mai diferită.

Noi ar trebui să ducem o luptă întregă numai ca să fim invitați la întîlnirea de la Budapesta. Acest lucru ar înăspri situația și credem că în momentul de față nu are sens așa ceva. Noi nu sîntem în afara mișcării și sîntem conștienți de faptul că nimeni nu ne poate lăsa deoparte.

./.

Tov. Iosip Broz Tito:

Pentru o consfătuire așa cum o concepem noi, vom lupta ca să participăm. Nu vom face însă eforturi pentru a participa la Budapesta, deoarece reuniunea de acolo se va dovedi sterilă, așa cum a fost și consfătuirea de la Karlovy Vary, care nu a dat nimic.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Fondul lucrurilor la noi este identic. Toată socoteala este cum ducem lupta ca să facem să triumfe această gândire. Noi credem că Budapesta ne dă un prilej bun să milităm pentru ideile pe care le avem împreună.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Mă gândesc că ar fi bine dacă din partea unor partide, mișcări, organizații progresiste, democratice din țări ca R.A.U., Algeria și altele, s-ar formula cereri de participare la reuniunea de la Budapesta, care - după cum se spune - își propune să discute probleme legate de lupta împotriva imperialismului. Acest fapt ar ușura mult sarcina celor care se pronunță pentru a lărgi participarea la Budapesta.

Intrușit prînzul se termină, președintele Iosip Broz Tito ridică paharul și toastează pentru sănătatea oaspeților și adresează invitația de a se pleca la vînătoare.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu se declară de acord.

x

x x

In cursul după-amiezii s-a participat la o partidă de vînătoare.

Seara, la cină, au continuat unele schimburi de păreri, din care redăm:

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Cum apreciați situația din Grecia și cum evoluează relațiile dumneavoastră cu această țară? Fiind vecini, dumneavoastră aveți, desigur, mai multe informații despre evenimentele care se petrec acolo.

Tov. Iosip Broz Tito:

Situația din Grecia este labilă. Relațiile noastre nu sînt dintre cele mai bune, dar nici nu s-au înrăutățit prea mult.

In ceea ce-i privește pe greci, ei caută să ne convingă că prietenia dintre cele două țări nu a avut de suferit.

Astăzi Grecia a sistat retragerea trupelor sale din Cipru, ca o contramăsură la formarea guvernului turco-ciprioților. Si acolo sînt lucruri nesigure. Makarios se află pe calea demisionării. Grecii doresc enosis-ul și alte țări din NATO, mai ales Anglia, doresc transformarea insulei într-o puternică bază militară. Turcii nu vor să accepte, așa că și americanii au multă bătaie de cap. Nu știu cum să aranjeze lucrurile pentru a profita ei.

Pentru țările arabe, pentru mișcarea progresistă din aceste țări, ar fi o mare lovitură dacă s-ar ajunge la crearea unei baze militare pe insulă. In acest caz nici flota nu ar mai fi necesară, dată fiind apropierea insulei de aceste țări.

Noi sîntem mirați de ceea ce se întîmplă în Algeria: încercarea de lovitură militară etc. Despre Ben Bella spun că este ba într-un loc, ba într-altul și în felul acesta pot foarte ușor să-l ucidă. Ministrul Justiției dă asigurări că Ben Bela este sănătos. Familia este foarte îngrijorată și m-a rugat să intervin ca să nu-l omoare.

Este clar că această situație convine cel mai mult francezilor. Pe primul plan apar tot mai mult ofițerii care au făcut școala în Franța; cei care au luptat în cadrul FNL sînt tot mai mult înlăturați. Toate acestea slăbesc unitatea arabă.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Este o situație complicată cu țările arabe. Mișcarea progresistă nu este ajutată.

Tov. Iosip Broz Tito:

Tovarăși, să ridicăm paharul în sănătatea oaspeților noștri și să le mulțumim pentru această vizită. Deși nu este o vizită oficială, de stat, totuși consider că aceasta ne dă prilejul să facem un schimb de păreri asupra unor probleme. Mîine vom avea încă posibilitatea să mai discutăm.

Aș folosi ocazia acestui toast, urîndu-le să aibă mai mult succes decît noi la vînătoarea de mîine.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Eu aş dori să ridicăm un pahar pentru gazdele noastre, care sînt foarte amabile.

Noi apreciem că discuțiile avute astăzi au fost bune. Schimbul de păreri în continuare va duce la o dezvoltare mai mare a relațiilor, și așa bune, dintre țările noastre. Dorim ca relațiile noastre cu Iugoslavia, cu partidul, cu conducerea iugoslavă, să fie dintre cele mai bune și să contribuie la cauza generală, la progres în Europa și în întreaga lume.

Apreciem că, acționînd împreună în direcția dezvoltării progresiste, putem aduce o contribuție mai mare la cauza unității, a păcii și progresului decît dacă am acționa izolat.

De aceea, propun să bem pentru dezvoltarea colaborării noastre în toate domeniile de activitate.

x

x x

In dimineața zilei de 4 ianuarie, s-a participat la o partidă de vînătoare.

După amiază, începînd de la orele 17,30 au fost reluate convorbirile.

x

x x

Tov. Iosip Broz Tito:

Să începem de unde ne-am oprit.

Am arătat rîndul trecut că poate ar fi bine să avem convorbiri despre situația din Europa.

Aș ruga pe tovarășul Ceaușescu să ne spună cum privește această problemă; cum privește problema pieței comune; problema raporturilor dintre țările Europei occidentale; problema germană. Aș dori, de asemenea, să ne vorbească despre situația din Europa și despre perspectivele ei în urma devalorizării lirei sterline. Cred că acest lucru prezintă interes pentru discuții, poate că pentru noi mai mult decît pentru dumneavoastră, deoarece avem legături mai strînse cu unele țări din Europa occidentală.

Am citit o informație potrivit căreia Johnson a supus Senatului un proiect de lege potrivit căruia fiecare american care călătorește în străinătate urmează să plătească un anumit impozit. Aceasta înseamnă că și dolarul se cam clatină.

./.

În ceea ce privește lira sterlină, am putea scăpa mai ușor, dar dacă va apare și problema dolarului, va fi ceva mai greu.

Acestea ar fi problemele despre care socotim că este interesant să discutăm.

Am vrea să cunoaștem mai întâi părerile dumneavoastră.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Poate să ascultăm noi acum.

Tov. Iosip Broz Tito:

Cu privire la Germania Federală.

Dumneavoastră știți că Germania federală a rupt relațiile diplomatice cu noi, în momentul în care am recunoscut Germania orientală.

În momentul în care la conducerea R.F. a Germaniei a venit guvernul Kiesinger-Brandt, sînt de observat unele schimbări: se pare că ei ar fi ceva mai flexibili și ar fi inițiat chiar măsuri pentru restabilirea relațiilor diplomatice cu Iugoslavia. Se înțelege că noi nu avem nimic împotriva faptului de a restabili relațiile, dat fiind că este util și pentru noi. Noi nu am pus nici un fel de condiții pentru aceasta. Vom da însă de înțeles că insistăm în continuare pentru acele pretenții ale noastre, izvorînd din perioada războiului. Despre această problemă putem însă discuta și ulterior, cînd vom avea relații normale. Nu punem acest lucru ca o condiție. Observăm că ei sînt foarte prudenți acum în a aborda această problemă cu noi. Insuși faptul reluării relațiilor diplomatice cu Iugoslavia ar însemna un eșec total al doctrinei Halstein, știut fiind că această doctrină s-a manifestat cel mai pregnant în problema Iugoslaviei.

A trebuit să treacă mult timp pînă s-a ajuns la această fază. Ei au trimis la noi funcționari de rang mai mic (clasa a II-a, a III-a, a IV-a), care au avut contacte cu omologii lor iugoslavi. Au căutat să găsească un mod de a rezolva cît mai convenabil această problemă.

Acum a rămas să se stabilească doar unde să aibă loc discuțiile și să fie semnat documentul. Ei au dorit să facă acest lucru la Bonn. Noi sîntem împotriva acestei propuneri. Am propus Belgradul, pentru că ei au rupt relațiile cu noi și de aceea ei trebuie să vină aici.

Am motivat aceasta sub pretextul că la Bonn nu se poate asigura un secret desăvârșit al discuțiilor, existînd mulți ziaristi. Se înțelege însă că nu este vorba de acest lucru, ci o chestiune de prestigiu.

În momentul de față ei propun ca discuțiile să nu aibă loc nici în Germania, nici în Iugoslavia, ci în altă parte. Au propus Viena sau Parisul. Nu vom face o problemă din aceasta. Deși nu am adoptat încă o hotărîre finală, putem spune de pe acum că nu vom încorda lucrurile.

Si acum să vedem ce avantaje vom avea noi din restabilirea relațiilor!

Avem în R.F. a Germaniei un mare număr de muncitori care lucrează acolo cu aprobarea noastră. Înainte mergeau necontrolat, fără aprobare. Cel mai mare număr dintre ei sînt muncitori calificați, specialiști din metalurgie etc., care au de lucru și în Iugoslavia. Nu aș putea să spun exact cifra lor actuală; sînt foarte mulți; aceasta ne obligă să reglementăm situația lor. Acolo sînt exploatați și înrobiți la extrem de capitaliști și condițiile în care muncesc diferă mult de cele ale altor muncitori. Într-un cuvînt, avem probleme privind acești muncitori, consulare, de asigurări sociale etc., pe care vrem să le rezolvăm, mai ales că chiar acești muncitori cer reglementarea unor asemenea probleme.

Cînd R.F.G. a rupt relațiile cu noi pentru că am recunoscut R.D. Germană, am pierdut mult din punct de vedere economic. Noi am știut însă că vom pierde, deoarece aveam cu R.F.G. relații economice deosebit de puternice și lucrurile mergeau oarecum mai ușor cu acești capitaliști decît mergeau cu alții. Am considerat însă că nu trebuie să cerem aprobarea nimănui pentru stabilirea relațiilor cu R.D. Germană. Măsura luată de R.F.G. a apărut ca o sancțiune împotriva noastră!

În ce privește aprecierea noastră asupra guvernului Kiesinger-Brandt, noi nu sîntem mari optimiști; nu credem că acesta ar fi deosebit de progresist. Nu știu cum privesc alții lucrurile. În ce ne privește însă, sînt destule motive să avem îndoieli. Nu numai că se admite existența unui număr mare de fugari, ustași, dar aceștia sînt chiar întreținuți în R.F. a Germaniei. Aceasta dovedește că guvernul nu este chiar atît de sever față de aceste elemente. N-aș putea

să-l apreciez drept neofascist, dar el tolerează asemenea oameni. Aceasta este o problemă pur internă a lor, însă ne interesează și pe noi pentru că, după cum știți, un lucrător consular de-al nostru a fost ucis acolo; mai târziu au avut de suferit destul de mulți muncitori de-ai noștri pe de urma fasciștilor iugoslavi. Autoritățile germane s-au dovedit foarte indulgente față de asemenea acte. Din toate acestea noi trebuie să tragem anumite concluzii.

Există și părerea că nu se poate face nimic cu această Germanie, că acolo se dezvoltă o propagandă net fascistă și așa mai departe. Noi nu împărtășim asemenea păreri, ele fiind ale altora; pe noi ne interesează interesele noastre.

Așa cum am mai spus, prin restabilirea relațiilor diplomatice cu R.F. a Germaniei, vom putea să rezolvăm, treptat, o serie întreagă de interese de-ale noastre, lucru ce se poate realiza numai prin relații normale.

Apreciem că restabilirea relațiilor noastre cu R.F.G. este un lucru pozitiv și prin faptul că acest act va accentua și mai mult eșecul doctrinei Hallstein, lucru care este foarte important.

Noi am cunoscut, încă din momentul ruperii relațiilor, că industriașii vest-germani doresc să facă în continuare comerț cu țara noastră, și faptele au arătat că ei au făcut încercări în această privință, au venit foarte mulți la noi dar după ruperea relațiilor diplomatice guvernul a exercitat presiuni foarte serioase asupra acestora și ca urmare schimburile noastre economice cu R.F.G. s-au redus.

Așa stau lucrurile în prezent între noi și R.F. a Germaniei. Vom vedea cum vor evolua ele ulterior.

Tov. Nicolae Ceausescu:

Noi considerăm că restabilirea relațiilor diplomatice dintre R.S.F.I. și R.F. a Germaniei este un lucru bun atât pentru Iugoslavia cât și în general pentru Europa.

Tov. Iosip Broz Tito:

Tocmai acest element este important. Unii nu văd și cealaltă parte; văd unilateral lucrurile.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

În discuția cu Brandt, în august 1967, s-a ridicat și problema relațiilor cu Iugoslavia; noi am spus că dacă vor merge pe această linie va fi un lucru foarte bun. Recent, cînd a fost ambasadorul german la mine, acum vreo două săptămîni, între altele, m-a informat și despre faptul că tratativele pentru reluarea relațiilor diplomatice cu Iugoslavia sînt avansate. Noi am spus că salutăm acest lucru, fiind un pas pozitiv din partea R.F. a Germaniei.

În ce privește situația din R.F. a Germaniei.

A trecut un an și două luni de la instalarea guvernului Kiesinger-Brandt. Sigur, nu s-ar putea spune că au avut loc schimbări spectaculoase. Noi însă considerăm că acest guvern abordează totuși ceva mai realist problema relațiilor cu țările socialiste și în general problema securității în Europa. În R.F. a Germaniei mai sînt destule forțe reacționare, iar partidul acesta neofascist cîștigă teren; nici despre guvernul Kiesinger-Brandt nu s-ar putea spune că este un guvern democrat în sensul adevărat. Totuși, după aprecierea noastră, acest guvern dă dovadă de ceva mai mult realism și nu se poate aprecia că este mai reacționar ca cele precedente, că este un guvern fascist, așa cum spun unii. O perspectivă pentru un guvern mai democratic în momentul de față nu există în R.F. a Germaniei; dimpotrivă, sînt tendințe spre un guvern mai reacționar. De altfel, aceasta o recunosc și social-democrații germani.

În discuția cu mine, Brandt s-a referit pe larg la această problemă și din inițiativa lui am abordat problema legalizării Partidului Comunist din Germania, cît și a legăturilor între social-democrați și comuniști. Am ajuns la o oarecare înțelegere în această privință; la sesiunea Internațională a II-a, care a avut loc în octombrie 1967, Brandt a fost printre aceia care s-au pronunțat pentru relații între social-democrați și comuniști.

De aceea noi apreciem că prin participarea social-democraților la acest guvern se pot obține pași în direcția rezolvării unor probleme din Europa.

Sînt, după cum știți, propuneri privind unele declarații de renunțare la forță, rezolvarea problemelor litigioase dintre țările socialiste și R.F. a Germaniei. Sînt în curs discuții în această privință.

De altfel, să vă spun deschis, nouă ni se pare că și propunerile, chiar incomplete, făcute Republicii Democrate Germane, au ceva pozitiv în ele; ele ar putea deschide calea pentru dezvoltarea unor contacte la nivel înalt între R.F. a Germaniei și R.D. Germană.

Declarațiile lui Brandt cu privire la unificarea Germaniei arată că guvernul R.F.G. consideră că aceasta nu este o problemă actuală, ci o problemă a viitorului mai îndepărtat, trebuind mai întîi să fie depuse eforturi pentru îmbunătățirea atmosferei din Europa, ceea ce va crea condiții pentru a se aborda și problema unificării.

De aceea, noi apreciem că discuțiile cu acest guvern, stabilirea relațiilor diplomatice, dezvoltarea relațiilor cu ei, sînt în favoarea forțelor păcii din Europa. Respingerea eforturilor de a duce tratative și de a normaliza relațiile nu este de natură să contribuie la crearea condițiilor pentru securitate în Europa, dimpotrivă, împinge acest guvern în brațele S.U.A. și întărește poziția cercurilor reacționare din R.F. a Germaniei.

Legat de această problemă, noi apreciem că sînt condiții favorabile pentru a întreprinde noi eforturi în ce privește îmbunătățirea situației din Europa, în ce privește asigurarea securității europene.

La noi s-a creat părerea că în acest an ar trebui întreprinși noi pași în direcția îmbunătățirii relațiilor dintre țările europene, în direcția abordării problemei securității în Europa. Poate ar fi bine de reluat propunerea pe care ați avut-o dv. de a se întîlni parlamentele din Europa pentru a discuta această problemă, la care să invităm și parlamentul din R.D. Germană. Poate în condițiile de astăzi să fie posibilități mai bune. În general, sîntem de părere să acționăm și pe linia diverselor organizații de tineret, sindicale, culturale, științifice, religioase etc. S-ar putea, de asemenea, întreprinde o serie de acțiuni care să lărgească cercurile opiniei publice din Europa care se pronunță pentru securitate.

În direcția aceasta, noi credem că unele acțiuni, așa cum am spus cu parlamentele sau altele, ar trebui reluate sau să inițiem altele care să ducă la îmbunătățirea atmosferei.

Aceasta ar fi în spiritul celor discutate ieri, de a nu limita acțiunile numai la comuniști, ci de a ne adresa și altor organizații în ce privește problemele păcii și securității în Europa și în lume.

Tov. Iosip Broz Tito:

Da. E clar.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

În privința aceasta noi apreciem că și cu social-democrații, cel puțin în Europa, se pot face mai multe lucruri decât s-au făcut pînă acum.

Noi am avut anul trecut întâlniri cu mai multe partide social-democrate și socialiste din Europa și apreciem că sînt posibilități largi în direcția dezvoltării relațiilor cu acestea, dacă vom renunța să-i etichetăm drept pe toți social-fasciști, așa cum mai sînt încă etichetați de unii. Desigur, există deosebiri de concepții între noi și social-democrați. Ei au totuși o influență puternică în rîndul clasei muncitoare din multe țări, în cîteva țări sînt la putere sau participă în guvernele respective.

De aceea, nouă ni se pare că este necesar și posibil în situația de astăzi să căutăm căi de înțelegere asupra unor serii de probleme.

M-am referit la relațiile cu social-democrații din Europa, dar acest lucru este valabil și pentru relațiile cu social-democrații din alte țări. Aceasta ar fi pe scurt.

Tov. Iosip Broz Tito:

Este adevărat, este clar că a vorbi despre relații în Europa și a ne gândi numai la comuniști nu și la celelalte cercuri și mase largi, este o pură propagandă; este un non-sens să te gîndești la securitate europeană fără a te gîndi la Germania și la guvernul de acolo. Pe de altă parte, este un non-sens dacă am accepta pretenția Germaniei federale de a nu recunoaște R.D. Germană. Aceasta ar contraveni principiilor noastre. Deci, cînd vorbim despre securitatea europeană trebuie să avem în vedere toate aceste elemente.

- 35 -

Aș vrea să revin la consfătuirea de la Karlovy Vary. Dumneavoastră știți, nu am fost acolo, însă am fost prezenți prin declarația noastră.

Considerăm că problema securității europene, o problemă arzătoare a lumii contemporane, a tuturor statelor din Europa, nu trebuie discutată numai de comuniști, ci și de cercuri mult mai largi. În această privință sîntem de acord cu dumneavoastră. Altfel ar însemna să fie o pură propagandă și nimic altceva.

Sînt de acord cu tovarășul Ceaușescu că stabilirea de relații diplomatice cu R.F. a Germaniei poartă în sine elemente ale securității europene. Intotdeauna este mai bine să fii prezent decît să respingi, să te îndepărtezi de un lucru. Există ceva pozitiv la acești nemți: ei nu mai vor să depindă întrutotul de americani; doresc să fie și ei ceva mai liberi, mai independenți; acesta este unul dintre elementele care îi conduc spre normalizarea relațiilor cu răsăritul. Din aceasta noi nu avem nimic de pierdut, ci doar de cîștigat.

Nici în această problemă nu ne deosebim de părerile dumneavoastră.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Sînt însă unii care consideră rău că germanii tind să fie ceva mai independenți față de americani.

Tov. Iosip Broz Tito:

Este adevărat. Pe de altă parte sînt cei care îi rețin pe cei din Germania federală să ducă o politică revanșistă și aci mă refer la acțiunile întreprinse de S.U.A. în această privință.

Tov. E. Kardeli:

Aș dori să adaug următorul lucru: cred că situația actuală confirmă ceea ce a spus tovarășul președinte Ceaușescu despre conferința parlamentelor europene. La început această idee, care este și românească tot atît cît și iugoslavă, a avut un ecou pozitiv. Apoi au început să acționeze împotriva ei doi factori: pe de o parte, americanii care au început să facă presiuni asupra celor din Europa occidentală, iar pe de altă parte, partidele noastre sectare din țările socialiste. De fapt, americanii au pus pe primul

plan problema prezenței la o asemenea întâlnire a R.D. Germane, respectiv că participarea R.D. Germane este un impediment pentru participarea tuturor celorlalte țări. Americanii au reușit să adune în jurul acestei idei parlamentele occidentale, deși unele s-au opus.

Ulterior, noi am emis ideea ca în prima fază a acestei conferințe a parlamentelor europene, să participe numai țările membre ale ONU. Am încercat prin aceasta să ne opunem, să evităm intenția americană care urmărea să împiedice acțiunea ca atare. Am depus eforturi pentru a se ajunge la ținerea conferinței, iar lupta cu americanii să fie dusă chiar în sânul conferinței. Dacă am fi reușit acest lucru am fi încercat ulterior să determinăm apariția chiar în cadrul parlamentului vest-german a unor cereri pentru participarea parlamentelor ambelor Germanii. Intre timp însă s-a ajuns la declarația de la Varșovia, la întâlnirea ministrilor de externe ai țărilor participante la Tratatul de la Varșovia, unde s-a cerut ca țările socialiste să nu participe dacă nu se asigură participarea parlamentului din R.D. Germană. În acest fel, acțiunea a ajuns la un punct mort încă în faza inițială. Intre timp, s-a dovedit că chiar în R.F. a Germaniei există forțe care sînt gata să participe la o asemenea conferință în condițiile participării ambelor Germanii.

Pe de altă parte, este evident că în momentul de față se poate conta pe realizarea unor lucruri mult mai mari cu social-democrații din Germania federală și cu sindicatele vest-germane, cu organizațiile de tineret. Chiar cu social-democrații din R.F. a Germaniei se pot organiza asemenea acțiuni. Prin această atitudine frontală, prin această calificare a social-democraților ca fasciști și prin respingerea contactelor cu ei, nu pot fi promovate acțiuni utile.

În legătură cu ceea ce a spus tovarășul președinte Tito mai înainte, noi nu avem nici un fel de iluzii în ce privește social-democrații; în același timp însă trebuie să spunem că, așa cum a spus și tovarășul președinte Ceaușescu, trebuie să ținem seama că într-o serie de țări social-democrații au mare influență în rîndul clasei muncitoare și dețin locuri importante. Nu trebuie să uităm că în anii '30 o asemenea calificare

a social-democraților drept social-fasciști, l-a adus pe Hitler la putere. Dacă în momentul de față vom duce o politică similară, vom avea același rezultat în Europa.

Aș mai arăta încă un caz de o natură similară, mai recent. Impreună cu comuniștii italieni și cu alte partide comuniste din Europa am avut discuții privind organizarea unei consfătuiri a partidelor din țările din bazinul Mediteranei. Sensul era ca partidele comuniste, mișcările democratice, mișcările progresiste să participe la o asemenea conferință, să elaborăm o platformă largă pentru demilitarizare, pentru pace. Au fost unele contacte preliminare; în faza inițială, lucrurile au mers foarte bine. La început s-a dovedit că, în afară de partidele comuniste, sînt gata să participe o serie de mișcări progresiste din țările Europei și unele grupări din alte țări. În momentul de față însă s-a ajuns la situația că unele partide comuniste, care anterior fuseseră de acord cu o asemenea platformă largă, cer ca această consfătuire să aibă un caracter limitat, să participe numai partidele comuniste. Nu mai sînt de acord să participe nici chiar un asemenea partid cum este PSIUP, deși anterior noi aveam asentimentul pentru participarea unor organizații gaulliste, socialiste, din Franța, chiar și democrat-creștine din Italia și a altor organizații.

Recent a avut loc la Belgrad o nouă reuniune unde nu s-a ajuns la un acord; căutăm acum să găsim o altă variantă.

Rezultă din toate acestea că asemenea lucruri împing, constrîng comuniștii spre o izolare atît în ce privește Europa cît și în ce privește un front mai larg antiimperialist, democratic.

Tov. Iosip Broz Tito:

Se vede că și în legătură cu această problemă noi avem păreri apropiate.

Este o boală veche a partidelor comuniste de a nu vedea pe nimeni altcineva decît pe sine și de a aprecia că numai comuniștii pot să facă totul singuri. Noi vedem mai departe decît aceștia, noi trebuie să ne gîndim la mase și masele nu sînt numai în partidele noastre, ci și în alte partide. Într-un partid social-democrat, masele nu sînt reacționare. Cum s-ar putea oare discuta despre problema demilitarizării Mării Mediterane, fără să se pornească de la necesitatea participării

la o asemenea discuție și a mișcărilor progresiste, democratice din toate țările mediteraniene? Eu nu am fost niciodată de acord cu ceea ce a spus Mao-Tze-Dun despre mase. Din păcate capitalismul se bazează încă nu numai pe reacționari, ci și pe masele largi populare.

Așa cum a spus Kardeli, este deosebit de periculoasă tendința de izolare a comuniștilor. Sub nici un motiv nu trebuie să cedăm! Pentru aceasta noi vom lupta, independent de părerile altora; sîntem de părere că numai printr-o participare a tuturor maselor progresiste, democratice, a tuturor țărilor progresiste, democratice se va putea opune o rezistență eficientă imperialismului american.

Noi am discutat pe larg cu sovieticii despre această problemă și am susținut necesitatea creării unui front cît mai larg. Acest lucru l-am discutat și cu Hrușciiov. El a răspuns: ce fel de elemente socialiste, de socialism este acolo? S-a dovedit că poziția lui nu este realistă, justă. Dacă lor li se pare că fac ceva care îi conduce spre socialism, de ce să-i contrazicem noi, de ce să credem că noi avem monopolul asupra organizării societății socialiste? Eu cred că trebuie să rămînem consecvenți din acest punct de vedere.

Tov. Nicolae Ceausescu:

Sîntem de acord în ce privește necesitatea unor contacte largi. Este într-adevăr necesară o luptă serioasă împotriva mentalității sectariste a multor partide comuniste. Este clar că dacă am acționa numai alături de partidele comuniste din Europa occidentală, fără o colaborare largă cu celelalte organizații muncitorești și în primul rînd cu social-democrații, am avea mult mai puține șanse în lupta împotriva imperialismului, pentru securitatea europeană. Chiar în Italia și Franța, unde comuniștii sînt mai puternici, singuri nu pot să rezolve problemele. Dar în Anglia, dar în Danemarca, în Austria, în Olanda, și în general în toate țările din Europa. Vrînd nevrînd, totuși, comuniștii sînt puțini, influența lor asupra clasei muncitoare este mică și nu știu dacă putem acuza clasa muncitoare pentru aceasta; probabil că este necesar într-adevăr să ne gîndim mai mult asupra schimbărilor care au intervenit în aceste țări și să renunțăm la niște lozinci care cîndva au fost bune, dar care nu mai rezistă condițiilor de astăzi.

De aceea noi împărtășim pe deplin părerea că este necesară dezvoltarea unor contacte largi nu numai cu social-democrații, ci și cu celelalte organizații progresiste, democratice din Europa occidentală și din alte zone în ce privește lupta pentru pace și securitate. Fără aceasta o perspectivă pentru a lărgi influența frontului antiimperialist nu se întrevede.

Poate că ar fi bine ca unele lucruri să le facem împreună, pentru a obține rezultate mai bune.

Tov. Iosip Broz Tito:

De exemplu, noi avem relații foarte bune cu Vaticanul. Vaticanul, respectiv Papa, duce o politică iubitoare de pace; este împotriva agresiunii; a criticat agresiunea americană în Vietnam. Nu știu dacă aceasta este o convingere a lui intimă sau mai curînd, o bună cunoaștere a faptului că maselor le este scumpă pacea. Aceasta o face chiar și împotriva oligarhiei din Vatican. De ce să considerăm noi că aceasta ar fi o simplă manevră. Trebuie să folosim toate posibilitățile. Cei mai mulți oameni doresc pacea, se tem de o nouă catastrofă. De aceea, comuniștii trebuie să colaboreze cu toți, cu oricine este împotriva agresiunii, cu oricine se pronunță pentru rezolvarea problemelor pe cale pașnică, nu prin forță. Cu asemenea oameni trebuie să colaborăm, pentru că ei reprezintă forțe puternice.

Oricum, acest element este deosebit de important pentru că în momentul de față mișcarea muncitorească nu este atît de puternică ca să poată lua pe proprii ei umeri rezolvarea tuturor problemelor. Ce am fi făcut noi în Iugoslavia, în 1941, și anterior, în perioada pregătirii luptei armate dacă nu ne-am fi bazat pe cele mai largi mase și ne-am fi rezumat doar la cei circa 12.000 de comuniști? Nu am fi obținut rezultatele cunoscutе. La început am creat frontul popular, care ulterior a căpătat mari proporții.

Scopul construcției socialismului trebuie să fie permanent înainte; nu se poate însă ajunge la el pe un drum drept, neted.

Cred că nici aici nu avem deosebiri de vederi.

Ne-ar interesa părerea dumneavoastră în legătură cu piața comună, mai ales că în prezent dumneavoastră aveți relații tot mai multe cu aceste țări occidentale. Inchistarea acestor țări în Piața comună ne afectează și pe noi. Este adevărat, nu numai pe noi, ci și pe englezi și pe alții. Pe noi însă ne interesează cu precădere acest lucru. Mi se pare că în această problemă ar trebui să acționăm ceva mai îndrăzneț.

Este adevărat că cu fiecare țară în parte avem relații bune, dar se pune și problema raporturilor cu organizația ca atare, știut fiind că statutul ei impune anumite condiții. Nu știu care este situația exactă; noi am avut pînă acum un observator acolo. În momentul de față dorim să stabilim relații cu ei. De asemenea, avem observator la CAER. Cred că e bine să stabilim relații și cu o parte și cu cealaltă.

Tov. M. Spiliak:

Am propus Pieței comune să stabilim relații diplomatice. În legătură cu această cerere au loc acum consultări între țările membre.

Tov. Iosip Broz Tito:

Cum priviți dumneavoastră această problemă?

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Trebuie să vă spun că noi n-am abordat prin prisma aceasta problema Pieței comune și atitudinea față de alte organizații internaționale, cum este GATT, Fondul Monetar Internațional etc. Noi încă nu am analizat poziția noastră și n-am stabilit cum trebuie să lucrăm în această direcție. Se pare însă că va trebui să ne ocupăm puțin, să vedem cam ce relații trebuie să avem cu aceste organizații. Simpla apreciere că sînt niște grupări imperialiste nu ne ajută la rezolvarea problemelor. Intrucît pînă în prezent nu am analizat aceste chestiuni, n-aș putea să vă expun și alte elemente. Ceea ce vă pot spune, este că atunci cînd vom ajunge la anumite concluzii, o să vă informăm.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Ce putem să vă spunem este că ne-am hotărît să studiem foarte îndeaproape această problemă. Ne place ori nu ne place, acestea sînt realități. Realități fiind, trebuie să le cunoaștem bine și să vedem ce avem de făcut, cu atît mai mult

cu cît în toate aceste organizații există foarte multe frămîntări, se agită foarte multe idei. Sigur, asupra acestor lucruri fiecare dintre noi avem idei, păreri, dar important este nu să schimbăm păreri individuale, ci să cristalizăm, pe baza unei analize serioase, părerea colectivă, a partidului.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Va trebui să avem în vedere faptul că noi sîntem și membri ai CAER și că există părerea la CAER de a stabili relații de la organizație la organizație. Noi nu am văzut favorabil această problemă pînă acum. Fiind membri ai CAER, sîntem într-o situație mai dezavantajoasă din acest punct de vedere decît dumneavoastră. Vom analiza și vom ține seama și de schimbările din Piața Comună și de felul cum rezolvați dumneavoastră problema. Sigur, dacă o să puteți să ne dați ceva mai multe informații, pe cale normală, vă vom mulțumi, le vom analiza.

Tov. Iosip Broz Tito:

Trebuie să întreprindem ceva pași pentru că ei ne jefuiesc. Volumul comerțului nostru cu Piața Comună este foarte mare - 40 la sută -. Dacă ai asemenea raporturi, trebuie să încerci să le rezolvi!

Tov. M. Spiliak:

Acum sîntem noi în ofensivă și față de Piața Comună și față de AELS.

Tov. Iosip Broz Tito:

Nici noi nu am adoptat încă măsuri definitive, dar avem părerea că trebuie să luptăm ferm împotriva unui asemenea lucru; muncitorii noștri lucrează pentru capitaliști acolo!

Tov. E. Kardeli:

Deocamdată nici nu sîntem prea pregătiți și cu atît mai puțin ei pentru o colaborare reciprocă. Dar noi vrem să ne apărăm interesele, să luptăm împotriva acestei discriminări. Într-un fel, noi sîntem în ofensivă și față de Piața Comună și față de AELS, iar ei se apără. Totuși trebuie să facem comerț cu ei, iar relațiile economice le dezvoltăm din ce în ce mai mult. Inchistarea noastră ne-a costat mult.

Tov. M. Spiliak:

Piața Comună a adoptat hotărîrea să discute cu Iugoslavia. O să vă spunem care o să fie situația. Din cauza respingerii cererii Angliei, Italia a cerut să se întrerupă toate convorbirile cu țările care poartă discuții pentru stabilirea de relații cu Piața Comună. În acest sens a fost stopată cererea Iugoslaviei, ca și alte cereri. Aceasta reprezintă o reflectare a ciocnirilor dintre curentele pro și antiamericane din Europa occidentală. În Italia, influența americană este destul de puternică.

Tov. E. Kardeli:

Sînt foarte multe frămîntări în cadrul Pieței Comune.

Tov. Iosip Broz Tito:

Ar mai fi probleme pe care să le abordăm? Ce credeți dumneavoastră?

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Noi am fi dorit să auzim, totuși, cum priviți problema aceasta cu întîlnirea de la Budapesta? Mai cu seamă că, după cîte știm, și alte partide, tovarășii italieni de exemplu, se preocupă de problema participării și a Iugoslaviei. Credem că acest lucru este justificat. De altfel, mîine vine la noi un reprezentant al Partidului Comunist din Italia, Carlo Galluzzi. După cîte știu, de la noi va veni la dumneavoastră. Ambasadorul nostru din Roma ne-a informat că, între altele, el vrea să discute și această problemă, pornind tocmai de la faptul că se conturează tendința de a se impune anumite măsuri mai restrictive în rîndurile mișcării comuniste.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Vor să facă ordine!

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Au apărut și pretendenți la președinția noului comintern și, desigur, că legat probabil de pregătirea unei consfătuirii, trebuie depusă activitate mai intensă pentru a răspunde acestei încercări de a restabili vechile practici.

Tov. Iosip Broz Tito:

În urmă cu 14 zile am avut o ședință la Brioni chiar despre această problemă a consfătuirii și a întîlnirii de la Budapesta. Pentru că eu nu rețin toate elementele pe care le-am stabilit acolo, l-aș ruga pe Todorovići să spună el.

Tov. M. Todorovici :

În primul rînd, dv. știți că n-am fost invitați la Budapesta, așa că noi nu sîntem în situația de a gîndi dacă putem merge sau nu. În ce privește concepția noastră despre consfătuire, despre obiectul discuțiilor de la Budapesta, despre problema formării unor organisme permanente, dv. cunoașteți poziția noastră. Noi, ca și dv., nu sîntem în principiu împotriva oricărei întîlniri, consfătuiri, între partide comuniste sau între partide comuniste și partide progresiste, democratice, mișcări mai largi, lucru dovedit de altfel și de participarea noastră la Moscova și la Budapesta. Noi avem însă obiecții profunde privind modul în care se fac chiar și pregătirile pentru o asemenea consfătuire; avem observații profunde, de principiu, asupra caracterului unor asemenea consfătuiri, precum și asupra metodelor și formelor în care se realizează ele. Noi pornim de la principii similare celor despre care ați vorbit dv. ieri. Fără îndoială că partidele comuniste trebuie să colaboreze, trebuie să se consulte în unele probleme; asemenea consultări însă trebuie să respecte principiul deplinei egalități în drepturi. Obiectul consfătuirii și acordul privind organizarea unei consfătuirii trebuie să reflecte interesul concret al fiecărui partid, să țină seama de fiecare partid. Perspectiva participării sau neparticipării unui partid la o asemenea consfătuire trebuie să reflecte în mod firesc interesele acestui partid, interesele clasei pe care o reprezintă, interesele poporului respectiv. Se înțelege însă, că în același timp, trebuie avute în vedere și interesele generale ale mișcării comuniste și muncitorești internaționale.

Noi considerăm că în condițiile actuale, cînd în lume există o mare diversitate de forme și căi de înlăptuire a societății socialiste, tot mai multe mișcări progresiste, democratice care sînt, de asemenea, interesate într-o dezvoltare progresistă a lumii, ar fi dăunător să se adopte o linie generală, obligatorie pentru toată lumea. Acest lucru este deja dovedit de istorie de mai mult de 30 de ani. Cu atît mai mult, ne pronunțăm împotriva creării unui forum permanent internațional care să limiteze colaborarea și relațiile dintre partide.

Noi sîntem pentru participarea chiar și la acele reuniuni și consfătuiri cu caracter regional, mai limitat, care ar trebui să fie, de regulă, deschise deoarece problemele construcției

socialismului nu mai sînt probleme închise ale comuniștilor, ale unor organizații de partid ilegale, ci au devenit probleme ale întregii omeniri contemporane.

Dacă e vorba de o asemenea problemă vitală, cum este bunăoară problema luptei împotriva imperialismului, în care nu numai comuniștii sînt interesați, ci și alte forțe, fără îndoială că se pun problema participării unor reprezentanți ai tuturor acestor forțe progresiste, democratice.

Avem și observații specifice, iugoslave. În cursul acestor pregătiri se fac referiri la consfătuirile din 1957 și 1960 la care, după cum se știe, au fost adoptate concluzii discriminatorii în ce privește Iugoslavia. Cu alte cuvinte, Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia a fost folosită ca o monedă de schimb pentru a se face anumite socoteli oportuniste între diferite partide. După cum știm cu toții, asemenea practici s-au dovedit deosebit de dăunătoare pentru întreaga mișcare comunistă și muncitorească.

În afară de motivele care cred că sînt valabile pentru toate partidele comuniste și muncitorești, noi am mai arătat și poziția noastră specifică a Iugoslaviei, ca țară socialistă. Noi ca țară și ca partid, Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia și Uniunea socialistă a poporului muncitor, avem legături foarte strînse cu țările recent eliberate, așa încît orice pas de-al nostru pe plan internațional trebuie să-l calculăm și sub acest aspect, urmînd să nu ne slăbim pozițiile, influența în aceste țări, deoarece considerăm acest lucru ca deosebit de important pentru progresul general.

Tov. Iosip Broz Tito:

Colaborarea noastră cu aceste state a fost utilă pentru toate țările socialiste; de aceea credem că trebuie să ne menținem pozițiile în aceste țări.

Tov. M. Todorovici:

Tocmai pentru că avem o atitudine critică față de asemenea consfătuiri, noi am încercat în cursul ultimilor ani să avem o colaborare bilaterală cît mai largă cu toate partidele comuniste și muncitorești. Se înțelege, noi vrem să lărgim în permanență această colaborare. Considerăm că întîlnirea de la Budapesta, cît și viitoarea consfătuire mondială, nu trebuie să fie un motiv de slăbire a colaborării dintre partide. Aceasta cel puțin în ce ne privește pe noi.

De aceea, în contactele pe care le-am avut cu un mare număr de partide în cursul ultimelor luni, am încercat să prezentăm această poziție a noastră, subliniind ideea că dacă un număr oarecare de partide are interes să se întâlnească, să discute anumite probleme, poate face aceasta, fără a avea însă repercusiuni asupra colaborării noastre.

În cursul ultimelor două luni, au fost câțiva șefi de partide comuniste din Europa și din alte părți ale lumii în țara noastră. În discuții le-am prezentat aceste puncte de vedere. Pe atunci nu știam că nu vom fi invitați la Budapesta. Întrebându-ne dacă vom merge, unii ne-au sugerat chiar ideea că ar fi bine să facem acest lucru și să ne expunem părerile. Le-am arătat acestor tovarăși poziția noastră, precizând că în Comitetul Central nu am adoptat o hotărâre, însă în fața noastră este această dilemă: dacă am merge la Budapesta, am prezenta deschis punctul nostru de vedere, ca comuniști internaționaliști, ca membri ai mișcării comuniste internaționale, cât și din interesele noastre naționale. Având în vedere că încă continuă să existe o serie de concepții și practici învechite, se pune problema cum vor fi înțelese părerile noastre acolo. Dacă o asemenea expunere sinceră, deschisă, ar crea acolo o încordare, anumite conflicte, dacă cineva rău intenționat ne-ar aprecia din această cauză ca scizioniști, atunci noi mai curînd nu am vrea să mergem.

Ulterior, chestiunea invitațiilor s-a clarificat, U.C.I. nu a fost invitată la Budapesta. În această situație, noi am stabilit să nu ducem o campanie împotriva consfătuirii de la Budapesta, însă nu vom rămîne pasivi, vom dezvolta raporturile noastre cu toate partidele, indiferent de participarea sau neparticiparea lor la această întâlnire.

Aceasta este hotărîrea pe care am adoptat-o la ultima noastră ședință (la Brioni).

Tov. Iosip Broz Tito:

Dacă ne vor chema le vom spune aceasta. Este posibil să procedăm ca și în cazul consfătuirii de la Karlovy Vary, să expunem poziția noastră printr-o scrisoare.

Noi nu putem fi de acord să se revină la fapte vechi. Nu sîntem de acord cu ceea ce se scrie în "Pravda" despre consfătuirile din 1957 și 1960.

În legătură cu întrebarea pusă de tovarășul Ceaușescu. Poate ar interesa cam ce am spune noi dacă românii merg. Pentru dv. problema se pune altfel decât pentru noi. E bine ca P.C.R. să meargă acolo, să spună tot ce crede. Acest lucru nu ar fi rău. Situația dv. este puțin diferită de a noastră. Dv. ați participat și în 1957 și în 1960.

De ce să ne pună din nou la ordinea de zi, când acest lucru este deja depășit.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Am înțeles ce a spus tovarășul Todorovici, însă problema se pune așa: noi, probabil, vom merge la Budapesta, pentru că vrem, totuși, ca poziția noastră să fie făcută cunoscută de către noi; cum va fi interpretată? În orice caz mai bine decât dacă am lăsa pe alții să ne expună poziția.

Tov. Iosip Broz Tito:

Aceasta este adevărat.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Se va pune însă oricum problema invitării Iugoslaviei.

Tov. Iosip Broz Tito:

Vom răspunde că au întârziat.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Tinând seama că vom participa la această întâlnire, am dori să știm cum vedeți dv.: noi să susținem, să salutăm sau pur și simplu să nu luăm nici o poziție față de problema invitării dv. Trebuie să vă spun însă că noi vrem ca Iugoslavia să fie invitată și, după părerea mea, o asemenea atitudine va obține o adeziune largă. Fiind o problemă a dv., desigur, rămîne să hotărîți. Noi nu am discutat încă, însă părerea mea este că ar fi bine dacă ați veni.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Este și părerea noastră.

Tov. E. Kardeli:

Este o chestiune pe care ar trebui poate să o examinăm.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Prin participare am putea contribui la obținerea unor rezultate mai bune, fără a ne angaja în problema unei consfătuiri, dacă ea va fi orientată pe o cale nejustă. Dimpotrivă, vom putea demonstra că am făcut eforturi pentru ca lucrurile să evolueze pozitiv, dar că datorită situației create, nu putem participa la o consfătuire care nu ține seama de interesele generale.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Nu trebuie pierdut din vedere, după părerea mea, faptul că foarte multe partide au de pe acum rezerve față de consfătuirea propriu-zisă.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Nu față de consfătuire, ci față de tendințele de a se da consfătuirii o anumită orientare.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Si în cadrul acestei reuniuni de la Budapesta, care este un act pregătitor al consfătuirii, părerea noastră este că se poate dezvolta o foarte bună acțiune de lămurire, de grupare a unor tendințe sănătoase în mișcarea comunistă și muncitorească. Cu cât sîntem mai mulți, cu cât punem această problemă mai ferm, cu atît rezultatele vor fi mai bune.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Participanții la reuniune, reîntorși acasă, vor avea și punctele noastre de vedere și ale altora, ceea ce va ajuta mult la clarificarea problemelor, la imprimarea unei linii sănătoase în mișcarea muncitorească.

Tov. Iosip Broz Tito:

Nu știu, este o problemă a dv.; noi nu am insista însă ca tocmai dv. să cereți invitarea Iugoslaviei acolo, pentru ca acest lucru să nu fie interpretat negativ.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Noi nu vom cere aceasta; o vor cere alții. După cîte știm, italienii și alții vor să ridice această problemă. Noi îi vom susține.

Tov. M. Todorovici:

La ședința noastră - despre care v-am vorbit -, am ajuns la concluzia că dacă am fi fost invitați, am fi organizat în prealabil contacte bilaterale cu toate partidele, în cadrul cărora am fi arătat clar punctele noastre de vedere, pentru ca să nu constituie o surpriză la întîlnire.

Tov. Iosip Broz Tito:

In caz că am primi o invitație în timpul desfășurării întîlnirii de la Budapesta, ce fel de atitudine am putea adopta? Să facem "mea culpa"?

./.

Tov. M. Todorovici:

Pentru că una era să fi primit din timp invitația. În contactele avute cu conducerile unor partide, ne-a fost pusă întrebaarea dacă apreciem că este bine sau nu să participăm la această întâlnire. Unii dintre acești tovarăși au arătat că poate ar fi mai bine să nu participăm, pentru a crea condiții să participe partidul din Coreea sau alte partide despre care se presupune că nu vor participa în cazul prezenței noastre acolo.

Tov. E. Kardeli:

Poate că ar fi mai bine ca dv. să puneți problema altfel, nu a invitării Iugoslaviei, ci a cauzelor care au stat la baza neinvitării ei; să vă referiți la felul în care a fost convocată întâlnirea.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Față de tovarășii sovietici am criticat aceasta și o să ridicăm problema și la Budapesta. Dar aceasta implicit pune la ordinea de zi invitarea Iugoslaviei. Este o chestiune logică.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Dacă o să spunem că s-a făcut o greșală că nu au fost invitate toate partidele, dacă vom critica modul în care a fost convocată reuniunea, va trebui, firesc, să cerem repararea acestor greșeli.

Tov. Paul Niculescu-Mizil:

Chestiunea se pune pînă la Budapesta, pentru că italienii probabil vor pune această chestiune înainte.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Indiferent de felul în care se va desfășura reuniunea de la Budapesta, dv. cunoașteți punctul nostru de vedere. Noi îl vom expune și vom milita pentru a obține în această direcție o orientare pozitivă. Vă spunem drept, vrem să fim activi.

În ce privește relațiile dintre noi, consider că ele nu numai că nu vor avea de suferit, dar noi am dori să se dezvolte și mai mult.

Aș vrea, dacă mai este timp, să vă mai spun cîteva cuvinte în legătură cu vizita noastră la Moscova.

Noi stabilisem, încă din vară, să avem această întâlnire. S-a tot amînat; a intervenit după aceea a 50-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, pe urmă am avut Conferința Națională.

Am discutat probleme internaționale, problema Vietnamului, a Orientului Apropiat, despre securitatea europeană.

În problema Vietnamului nu sînt deosebiri de păreri. În problema Orientului Apropiat am fost de acord să milităm pentru realizarea rezoluției adoptate de Consiliul de Securitate. În problema securității europene, și mai precis în problema germană, noi am expus punctul nostru de vedere care este același pe care l-am înfățișat și dv. Tovarășii sovietici ne-au expus punctele lor de vedere pe care, de asemenea, le cunoașteți; că acest guvern este mai rău ca celelalte, că este mai periculos și că nu se poate realiza nimic cu el.

În problema consfătuirii care va avea loc la Budapesta, noi am expus punctul nostru de vedere. Atunci încă nu primisem invitația și la întrebarea pe care ne-au pus-o dacă totuși venim la consfătuire, am răspuns că nu ne putem pronunța atîta timp cît nu am fost invitați. A doua zi, ne-au lămurit că s-a întîrziat cu trimiterea invitației și că nici ei nu au primit o invitație. Noi nu am spus dacă vom merge sau nu, întrucît aceasta o va hotărî conducerea partidului, dar am arătat că dorim ca reuniunea să fie pregătită în așa fel, încît ea să corespundă țelurilor pe care vi le-am expus și dv.

Cam acestea au fost, în fond, convorbirile pe teme internaționale. Nu am discutat, de exemplu, problema neproliferării armelor nucleare. Nici noi nici ei n-am ridicat-o.

În ce privește problemele bilaterale. Am discutat problema relațiilor economice și necesitatea de a se realiza prevederile din acordurile existente. Erau tendințe, din partea unor ministere din URSS, de a reduce volumul schimburilor, pe motiv - după cum ne-au explicat -, că au intervenit modificări în planul lor de stat, lucru pe care de altfel îl cunoșteam și noi.

Am convenit să se găsească alte posibilități, reușind să stabilim pentru anul 1968 prevederi mai mari decît cele stipulate pentru acest an în acordul comercial de lungă durată.

A fost abordată și problema livrării unei centrale atomoelectrice cu combustibil din cel pe care l-am livrat noi înainte, adică cu uraniu. A rămas să fie purtate discuții concrete și vom vedea la ce soluție vom ajunge. Am mai discutat despre niște utilaje pe care ne gîndim să le cumpărăm din Uniunea Sovietică.

Mai avem o problemă, ceva mai veche, pe care am reamintit-o, dar care a rămas nerezolvată. E vorba de tezaurul pe care îl avem din 1918 acolo.

În fine, am discutat problema unei cooperări în producția industrială și în producerea unor armamente în România, eventual chiar a unor avioane de vânătoare. În principiu a rămas să se studieze, să vedem cum vom proceda.

Am discutat și despre vizita oficială a delegației lor în România și despre reînnoirea Tratatului de prietenie și asistență mutuală, care expiră la 4 februarie. Ne-am înțeles să elaborăm un alt tratat. Acum se duc tratative. Asemenea discuții purtăm și cu tovarășii maghiari și bulgari, cu care de asemenea expiră tratatele de prietenie.

Acestea au fost problemele pe care le-am discutat.

În general discuțiile s-au desfășurat într-o atmosferă bună. Urmează să vedem cum vor fi materializate.

Cred că nu mai este timp să vă informăm despre situația de la noi, dar o cunoașteți.

Tov. I.Gh.Maurer :

Construim socialismul, tovarăși!

Tov. I.B.Tito :

Eu vă mulțumesc pentru informațiile date și, în încheiere, aș dori să vă reînnoiesc invitația de a vizita Iugoslavia în acest an. În ce privește data, poate să ne înțelegem ceva mai târziu.

Tov. N.Ceaușescu :

De acord.

Convorbirile s-au încheiat la orele 19,45.

X
X X

Seara, la masă, au mai avut loc unele discuții, din care redăm :

Tov. I.B.Tito :

Mai este timp până la Budapesta? A fost stabilită data ?

Tov. N.Ceaușescu :

Prin februarie...

Tov. I.B.Tito :

Mai este timp.

Tov. N.Ceaușescu :

N-ar fi rău dacă ați veni.

Tov. I.B.Tito :

Noi vom mai studia, însă nu credem că în asemenea condiții vom putea merge.

Tov. N.Ceaușescu :

Participarea dv. nu ar da posibilitatea celor care doresc acest lucru, să spună că Iugoslavia se izolează.

Tov. I.B.Tito :

În această direcție nu trebuie să fim îngrijorați. Noi nu vrem să ne izolăm. Vrem să colaborăm cu toți.

Tov. N. Ceaușescu :

Participarea dv. ar deschide posibilitatea unor contacte mai largi.

Tov. I.B.Tito :

Vom vedea.

Tov. N.Ceaușescu :

În discuțiile cu tovarășii sovietici am arătat că noi nu am fost informați despre organizarea consfătuirii.

Tov. I.B.Tito :

Acest lucru pe noi ne-a supărat foarte mult.

Tov. N.Ceaușescu :

Noi am aflat inițial despre aceasta dintr-o știre transmisă de agenția France Presse, însă, se înțelege, nu putem pe baza unei asemenea știri să participăm la o consfătuire. Sovieticii au replicat că știrea a fost transmisă și de agenția TASS. Am răspuns că nici pe această bază nu putem discuta în conducerea partidului o asemenea problemă.

Tov. I.B.Tito :

Nu este bine; nu este bună modalitatea; felul cum procedeză, este o practică veche.

Tov. N.Ceaușescu :

Se va crea o situație proastă dacă se va ține consfătuirea propriu-zisă.

Tov. I.B.Tito :

Nu va contribui la întărirea unității ei, dimpotrivă, se vor crea suspiciuni la oameni.

Tov. N.Ceaușescu :

Intr-un an -doi și în China se vor clarifica problemele și se va putea sta de vorbă cu chinezii. Acum, practic, nu se poate discuta asupra acestei probleme deși ea ridică și la ei semne de întrebare.

Cînd tovarășul Maurer a vorbit cu Ciu En-lai despre consfătuire, premierul chinez a spus în încheiere cam așa :
"Dacă vor vrea să țină seama, sfătuiți-i să nu facă consfătuirea pentru că nu este bună".

Totuși, cu chinezii vor trebui să fie reluate legăturile.

Tov. I.B.Tito :

Sigur că pînă la sfîrșit așa va fi.

Tov. N.Ceaușescu :

Atunci de ce să ridicăm obstacole ?

Tov. I.B.Tito :

Cum este la ei, cred mai mult în Liu Șao-ți sau în Mao Tze-dun?

Tov. N.Ceaușescu :

Este incontestabil că Mao Tze-dun are o influență uriașă. Sigur, este greu de făcut o apreciere generală, însă acolo se înfruntă totuși două păreri deosebite : calea care urmărește industrializarea și înarmarea forțată (pentru tendința aceasta se pronunță Mao Tze-dun) și calea care preconizează un ritm mai lent (pentru aceasta, se pare, se pronunță Liu Sao-ți).

Tov. I.B.Tito :

Iar față de Uniunea Sovietică ?

Tov. N.Ceaușescu :

Eu am vorbit cu ei în 1964; cu Liu Sao-ți vreo 5 zile de-a rîndul. Era foarte, foarte dur față de sovietici. Mi-a făcut impresia că mai ponderat era Mao Tze-dun.

Tov. I.B.Tito :

Eu am avut aceeași impresie, cel puțin pe baza presei.

Tov. N.Ceașescu :

De aceea nu știu de ce tovarășii sovietici și-au făcut iluzii. În general, practica aceasta de a te amesteca și sprijini un grup sau altul atunci când sînt discuții într-un partid, nu este bună.

Iată situația din Partidul Comunist din India. Acolo, în fond, partidul s-a împărțit în două.

Tov. I.B.Tito :

Știu. Prochineză și pro-sovietică.

Tov. N.Ceașescu :

Nu pro-chineză. Ei au fost criticați de chinezi.

Tov. I.B.Tito :

Cei din Bengal au fost pro-chinezi.

Tov. N.Ceașescu :

Ei au avut critici la adresa lui Dange, legat de situația din India și de politica guvernului indian.

În noiembrie 1967, o delegație a acestui partid a fost la noi și ne-a rugat să transmitem chinezilor să nu-i mai critice, să nu se mai amestece în treburile lor.

Această grupare rezistă mai bine decît cea a lui Dange; în alegeri a obținut rezultate mult mai bune; a format singură un guvern în Cherala și în alte două state.

Tov. I.B.Tito :

În Bengal ? Guvernul care a fost acum arestat?

Tov. N. Ceașescu :

Da. Sînt situații complicate în cîteva partide și dacă acestea au anumite păreri, sînt calificate cu ușurință drept pro-chineze. Așa a fost calificat și Partidul Comunist din Japonia.

Tov. I.B.Tito :

Se pare că acum și-a îmbunătățit situația.

Tov. N.Ceașescu :

Acum este criticat și de chinezi și de sovietici.

Tov. I.B.Tito :

Și de unii și de ceilalți!

Tov. N.Ceașescu :

Sau Partidul Comunist din Olanda.

Tov. I.B.Tito :

Ce fel de relații aveți cu Partidul Comunist din Danemarca și cu gruparea scizionistă de acolo; este aceasta mai puternică; gruparea lui Larsen are mai mulți membri decât partidul comunist?

Tov. N.Ceaușescu :

Noi avem relații bune cu amândouă și, după câte știu, și comuniștii caută să întărească colaborarea cu ei.

Tov. I.B.Tito :

Si noi, de asemenea, avem relații bune.

Tov. N.Ceaușescu :

Noi sîntem în discuție cu W.Brandt pentru a face o întîlnire între partide.

Tov. I.B.Tito :

Cu Partidul social-democrat?

Tov. N.Ceaușescu :

Da. Au avut și tovarășii italieni cu ei o întîlnire și rezultatele au fost bune.

Tov. I.B.Tito :

Eu cred că nu este rău.

Tov. N.Ceaușescu :

Se poate totuși discuta cu ei și trebuie discutat.

Tov. I.B.Tito :

In afară de Brandt cine este mai influent ?

Tov. N.Ceaușescu :

Wehner.

Tov. I.B.Tito :

A fost în Iugoslavia acum cîțiva ani.

Tov. N.Ceaușescu :

A fost comunist.

Tov. N.Ceaușescu :

Cu privire la securitatea europeană : în 1969 se împlinesc 20 de ani de la înființarea blocului agresiv NATO. Există preocuparea : să fie prelungit, sau să fie lichidat? Probabil nu se va reuși să fie lichidat pînă în 1969. Se poate obține însă o atenuare a prevederilor lui, dacă vom reuși să îmbunătățim relațiile cu o serie de țări membre ale acestui pact. Dacă

însă vom menține relații încordate, sigur că vom veni în sprijinul aceluia care vor să mențină și să întărească acest pact agresiv.

Tov. E. Kardeli:

Însuși Stalin, prin politica "războiului rece", a adus înlesniri americanilor în crearea și menținerea acestui pact. Dacă Stalin ducea o politică mondială realistă, clarvăzătoare, atunci când Uniunea Sovietică avea o popularitate foarte mare, cred că americanii nu reușeau ceea ce au reușit.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Acum, în Europa, toți sînt săturați de acest pact, inclusiv italienii, și s-ar putea obține lucruri bune dacă s-ar duce o politică - ca să zic așa - inteligentă.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Politică inteligentă? Este foarte greu.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Ești răutăcios. Se pare că cei mari se mulțumesc cu faptul că sînt puternici și nu vor să mai gîndească.

Tov. Ion Gheorghe Maurer:

Asta, da.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Ce s-ar întîmpla de pildă dacă Uniunea Socialistă Arabă ar cere să participe la consfătuirea de la Budapesta?

Tov. Iosip Broz Tito: (rîde)

Nu știm ce s-ar putea spune.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Dacă ar cere, noi i-am sprijini.

Tov. Iosip Broz Tito:

Si noi, dacă am fi acolo. Dacă ar fi primiți ei, am fi și noi.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Puteți să-i sfătuiți, fiindcă aveți relații bune cu ei. Ei, și încă cîteva uniuni din acestea, și iată, lărgim numărul!

Tov. Iosip Broz Tito:

La sfîrșitul acestei luni eu voi fi acolo.

Tov. E.Kardelj :

Atunci ar însemna ca toți cardinalii, toți marii sfinți să se întâlnească și să vadă dacă merg sau nu la această consfătuire.

Tov. N.Ceaușescu :

In orice caz, le-ar fi greu să refuze o cerere a RAU.

Tov. E.Kardelj :

Foarte greu.

Tov. N.Ceaușescu :

R.A.U. a fost doar proclamată drept țară care construiește socialismul; drept victimă a imperialismului. Ca atare, poate fi înlăturată de la o consfătuire care își propune să discute tocmai lupta împotriva imperialismului?

Tov. Kocea Popovici :

Poate ! (rîsete generale)

Tov. I.B.Tito :

Dacă așa se lucrează, sigur că se poate.

Tov. E.Kardelj :

Intr-adevăr, nu ar fi rău dacă s-ar întâmpla așa ceva. Ar fi o problemă care ar determina pe mulți din cei care au astfel de păreri învechite să-și bată cel puțin capul.

Tov. I.B.Tito :

Si nouă ne-ar fi mai ușor atunci.

Cînd a fost vorba de o victimă a imperialismului, nici un moment, eu și tovarășii mei n-am stat să ne gîndim dacă să mergem la Moscova sau nu. Noi, comuniștii, trebuie să acordăm ajutorul convenit acestor țări.

Da, la o asemenea consfătuire ar trebui să participe de fapt forțe care reprezintă ceva, care ar putea modifica situația și nu un partid care numără numai 100 membri. Dacă însă ar fi vorba de o întâlnire la care să se discute probleme ale mișcării muncitorești, atunci comuniștii de pretutindeni pot să participe, indiferent de numărul membrilor pe care îi reprezintă.

Eu aș fi pentru o întâlnire cu caracter regional, la care să participe nu numai comuniștii, ci și ceilalți oameni progresiști.

Tov. M.Todorovici :

Comuniștii trebuie să-și manifeste însă rolul lor conducător.

Tov. N.Ceașescu :

Da, este adevărat, trebuie însă să șibă și pe cine să conducă.

Tov. M.Todorovici :

Cel mai ușor este să fii conducător fără armată.

Tov. I.B.Tito :

Permiteți-mi tovarăși, tovarășe Ceașescu, să ridic acest pahar. Se apropie clipa când oaspeții vor părăsi țara noastră. Sper că astăzi, la vânătoare, tovarășii au fost într-o oarecare măsură mulțumiți; s-a vărsat mult sânge prin împușcarea mistreților iugoslavi; vânătorilor le place acest lucru. Bine înțeles, noi, vânătorii, avem întotdeauna și o doză de invidie, mai ales cei care n-am avut prea mult succes. Să fim însă iertați de această slăbiciune. La urma urmei, mie îmi face plăcere că dvs. ați obținut succese astăzi.

Pe lângă această vânătoare, am avut un schimb de vederi foarte folositor. Ne-am informat destul de larg asupra diferitelor probleme. Această vizită va fi folositoare pentru dezvoltarea colaborării noastre.

Astăzi, în numele tovarășilor, al Comitetului Central, al guvernului, am exprimat dorința ca la primăvară să vă vedem ca oaspeți oficiali ai țării noastre.

Ridic acest pahar pentru prietenia și colaborarea dintre cele două țări și partide.

Tov. N.Ceașescu :

Tovarăși, într-adevăr, se pare că trebuie să plecăm; vizita noastră a fost foarte plăcută și deosebit de utilă.

În general și eu și delegația noastră, tovarășii care sîntem aici, apreciem că întîlnirea a fost foarte bună și sîntem convinși că colaborarea dintre țările, popoarele și partidele noastre, relațiile dintre conducerile partidelor și statelor noastre, vor fi tot mai bune, corespunzînd năzuințelor popoarelor și partidelor noastre.

Vom vizita cu toată plăcerea Iugoslavia, așa cum vă așteptăm ca și dv. să vizitați România, nu numai oficial.

Noi apreciem că este necesar să existe contacte mai dese pentru că în viața internațională sînt probleme care necesită un schimb de păreri. În felul acesta partidele și popoarele noastre pot să-și aducă contribuția la cauza socialismului și păcii în lume.

În sănătatea dv., tovarăși, pentru prietenia între partidele și popoarele noastre!

PV;GE. 5 ex.